

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra české literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Poezie českých mileniálů (2010–2020) – tematicko-motivická analýza
Poetry of Czech millennials (2010–2020) – analysis of themes and motifs

Kateřina Dostálová

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Neumann, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)

Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání – Pedagogika

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Poezie českých mileniálů (2010 – 2020) – tematicko-motivická analýza potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 3.7.2022

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Mgr. Lukáši Neumannovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky a také za trpělivost, ochotu a nasazení, s jakým se mé práci věnoval.

ABSTRAKT

Cílem bakalářské práce je analyzovat poezii českých mileniálů v období mezi lety 2010 a 2020. v práci je analyzováno 25 děl laureátů či kandidátů literárních cen (především Ceny Jiřího Ortena a Ceny Františka Halase) a děl z předních českých nakladatelství poezie (Dauphin, Fra, Host, Větrné mlýny, Dybbuk). Analýza se zaměřuje na určení motivů, které se objevují napříč díly daných autorů, a na těchto motivech se snaží ilustrovat širší téma, které je následně konfrontováno se sociologickými studiemi. Vzniká tak souhrnný vhled do poetiky v nedávné dekádě nastupující generace básníků. Dvě hlavní témata v poezii mileniálů jsou v práci identifikována jako trauma z(a)traceného dětství a kritika kapitalistické společnosti. Dále je v práci zpracováno téma Boha a křesťanská motivika, témata a motivy týkající se lidského těla, téma a motiv smrti a popkulturní motivy. Práci uzavírá souhrnný pohled na vývojové tendence v poezii mileniálů z hlediska tematického, motivického i formálního, připojena jsou i další pozorování, která z analýzy vyplynula.

KLÍČOVÁ SLOVA

poezie, mileniálové, analýza motivů, analýza témat

ABSTRACT

The aim of the bachelor thesis is to analyse the poetry of Czech millennials between 2010 and 2020. The thesis analyses 25 works by laureates or candidates of literary prizes (mainly the Jiří Orten Prize and the František Halas Prize) and works from leading Czech poetry publishers (Dauphin, Fra, Host, Větrné mlýny, Dybbuk). The analysis focuses on identifying the motifs that appear across the works of the authors in question and uses these motifs to illustrate a broader theme, which is then confronted with sociological studies. What emerges is a comprehensive insight into the poetics of a generation of poets emerging in the recent decade. Two major themes in the poetry of millennials are identified in the thesis as the trauma of a lost childhood and the critique of capitalist society. The themes of God and Christian motifs, themes and motifs related to the human body, the theme and motif of death, and pop culture motifs are also treated in the thesis. The thesis concludes with a comprehensive look at the developmental tendencies in the poetry of millennials in terms of thematic, motivic and formal aspects; other observations that emerged from the analysis are also appended.

KEYWORDS

poetry, millennials, motif analysis, theme analysis

Obsah

Úvod	5
Východiska a rizika práce	7
Téma	7
Motiv	8
Mileniálové	9
Výběr děl	9
Limity a rizika práce	11
Z(a)tracené dětství a konfrontace s dospělostí	13
Kritika kapitalistické společnosti	18
Křesťanství a Bůh	23
Lidské tělo s příběhem	27
Smrt jako hodnota života	32
Popkultura	36
Zvířata	39
Forma	43
Závěr	47
Seznam použitých informačních zdrojů	49
Primární zdroje:	49
Sekundární zdroje:	50

Úvod

Tato bakalářská práce analyzuje z hlediska motivů a témat poezii autorů, kteří se narodili mezi lety 1982 a 1996. Svou přezdívku *mileniálové* dostali, protože dospívali na prahu milénia a vstupovali do něj jako nejmladší generace, která se už aktivně účastní dění světa a utváří si na něj názor. Na literární scénu ale z valné většiny vstupují až na prahu druhé dekády 21. století. a právě tato dekáda ohraničuje i naši práci. Z hlediska motivů a témat se práce zaměřuje na provázání toho, co se děje ve společnosti s tím, co mileniálové zažívají a jak dané situace jakožto nastupující básnická generace hodnotí. Tato témata a jejich zpracování jsou v práci následně konfrontována se sociologickými studiiemi a společenskými událostmi.

Dále se práce okrajově zabývá tím, co tato generace přináší na českou básnickou scénu: zda přichází s něčím novým, či zda prohlubuje předchozí tendence. Text se snaží svou přehledovou povahou a prací s ukázkami částečně navazovat na kapitolu o poezii z publikace v *souřadnicích mnohosti* od Petra Hrušky¹. Při psaní práce jsme si byli též vědomi existence článku od K. Pioreckého *Romantismus poučených snů* (*Metamodernismy v současné české poezii*)². s jeho obsahem jsme se seznámili až po dokončení práce. Doufáme, že se tím podaří postihnout rozdílnost náhledů na stejnou problematiku v jednom případě zavedeného literárního vědce a v druhém adepta oboru, který je sám navíc součástí generace, o které píše.

Jednotlivá díla k analýze byla vybrána na základě kritéria autorova zařazení do generace mileniálů, kritéria nominace či uděleného ocenění v některé z českých literárních cen (Cena Jiřího Ortena, Literární soutěž Františka Halase, Magnesia Litera) a kritéria výběru ročníku tak, aby z každého roku byla zastoupena alespoň jedna sbírka. Toto rozdělení se opět snaží o přehledovost a pokrytí co největšího spektra knižně vydané básnické tvorby v uplynulé dekádě.

---

¹Fialová, A. (2014). v *souřadnicích mnohosti. Česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Praha: Academia.

²Romantismus poučených snů (Metamodernismy v současné české poezii) [Online]. (2021). *Tvar: Občasník Živé Literatury*, 2021(16). Dostupné z:

<https://itvar.cz/romantismus-poucenych-snu-ku-metamodernismy-v-soucasne-ceske-poezii>

Základní hypotéza této práce tedy spočívá v otázce definování poezie mileniálů v předešlé dekádě na základě motivů a témat, které jsou v ní obsaženy. Zjednodušeně by se dalo říci, že odpovídá na otázku, jak by se jednoho dne mohli žáci o této poezii učit, jaké její prvky budou tuto tvorbu definovat a čím se v běhu literárních dějin odlišují od ostatních generací.

1 Výhodiska a rizika práce

Pokud se zabýváme literárním textem s cílem ho analyzovat a následně interpretovat, případně zasadit do kontextu doby, máme k dispozici mnohé prvky díla, které k takovému popisu můžeme použít. Pro účely této práce, která se bude zabývat výlučně poezií, zvolíme prvek tématu básně a zabýváme-li se tématem, nemůžeme se nezabývat motivem. Proto jako doplnění ke zkoumání témat volíme i zkoumání motivů, ze kterých je téma vystavěno. v této kapitole pro potřeby práce pojmy téma i motiv definujeme a přidáme i krátké vysvětlení a zařazení pojmu mileniál, metodiku výběru děl a budeme se věnovat známým rizikům a limitům práce.

1.1 Téma

Téma je nosný prvek literárního díla, a tedy i díla poetického. Je dokonce tak zásadní složkou díla, že se pro něj vydělil samostatný vědní obor – tematologie. Odráží se v něm doba, ve které dílo vzniká a společnost, pro kterou je dílo určeno: „*Thematem je umělecké dílo literární nejzřetelněji svázáno se skutečností světa mimoliterárního...výběr themat, i když se přirozeně přizpůsobuje potřebám literárním, neuskutečňuje se ve vzduchoprázdném prostoru, ale se zřetelem na společnost, které jsou díla určena.*“³ Je tím pádem výborným nástrojem pro popisování poezie v kontextu historické éry, v tomto případě dekády 2010–2020. Podívejme se nejprve, jak téma definují rozliční literární vědci.

Pro začátek uvádím definici obsaženou v knize Teorie literatury pro učitele⁴ od Josefa Peterky. Definice je i vzhledem k účelu knihy stručná, nesložitá, ale výstižná: „*Tématem rozumíme věcný obsah.*“ Zabrousíme-li do další literatury určené především studentům literatury, nalézáme komplexnější definice: „*Zahrňa v sebe obsahovú stránku umeleckého diela a jej rozvedenie (kompozícia) na podklade jazykovej realizácie (štylizácia).*“⁵ Nebo zde: „*Téma vzniklo výběrem z ohromného a takřka neomezeného*

---

³Vodička, F. (1994). Počátky krásné prózy novočeské: Příspěvek k literárním dějinám doby Jungmannovy. Praha., s. 167

⁴Peterka, J. (2007). Teorie literatury pro učitele (3. vyd). Jíloviště, s. 191.

⁵Žilka, T. (1987). *Poetický slovník* (2. dopl. vyd.). Bratislava: Tatran, s. 60.

množství jevů skutečnosti, přírody, společenského i individuálního života, subjektivního zážitku.“⁶

Z předchozích definic tedy vyplývá, že hledáme obecný, univerzální obsah, sdělení, jímž k nám báseň promlouvá a které si z díla odnášíme. Budeme také hledat napojení tématu na dobovou náladu ve společnosti.

1.2 Motiv

K postupu od univerzálního obsahu ke specifčnosti daného literárního díla dobře poslouží motiv jakožto stavební kámen tématu.

Začneme stručnou definicí z Většího poetického slovníku⁷: „*Motiv je nejjednodušší tematický prvek básně.*“ Obsáhlejší definici si vypůjčujeme z učebnice Svět literatury I.⁸: „*Jednotlivým základním (popřípadě nejmenším) prvkům tematické výstavby díla říkáme obvykle motivy.*“ Peterka motiv ve své učebnici definuje takto: „*Základní jednotku tematické výstavby tvoří motiv. Motivы jsou vázány na „hybné“ či nosné představy, na klíčová slova textu; mohou být zřetelně profilovány, podtrženy např. i členěním textu, nebo spíše jako „významové víry“ jen naznačeny.*“⁹

Hledáme tedy jednotlivé konkrétní motivy, které slouží jako manifestace tématu básně.

1.3 Mileniálové

Pojem mileniálové typicky užívají média jako označení pro generaci lidí narozených mezi lety 1981–1996.¹⁰ Je to právě generace, která ve zkoumané dekádě, přichází na literární scénu a sděluje čtenářům svůj pohled na svět. Čeští mileniálové byli vychováni rodiči, kterým do středního věku života zasáhl převrat režimu a kterým se v roce 1989 změnil od základu život. Do života mileniálů se promítají témata týkající se globální ekonomické

---

⁶ Vodička, F. (1967) *Svět literatury. 1. díl.* 1. vyd. Praha: Stát. ped. nakl., s. 34.

⁷ Brukner, J., & Filip, J. (1968). *Větší poetický slovník.* Praha: Československý spisovatel, s. 184.

⁸ Vodička, F. (1967) *Svět literatury. 1. díl.* 1. vyd. Praha: Stát. ped. nakl., s. 34.

⁹ Peterka, J. (2007). *Teorie literatury pro učitele* (3. vyd). Jiloviště, s. 192.

¹⁰ Rauch, J. (November 2018). "Generation next, Millennials will outnumber baby-boomers in 2019". *The Economist*.

a ekologické krize, na jejichž pozadí vyrůstali a dospívali. Stále častěji také hovoří o nedostupnosti bydlení a s tím se pojícími obtížemi s vytvořením zázemí pro rodinný život. Mileniálové jsou první generace, která prošla politikou nezatíženým vzděláváním, které je nasměrovalo směrem k dlouhému vysokoškolskému studiu, cestování, otevřenosti k multikulturalitě a aktivní participaci na demokracii.¹¹

Úkolem této práce je mimo jiné zjistit, zda, v jaké frekvenci a jakým způsobem se tato témata do poezie mileniálů promítají.

1.4 Výběr děl

Pro výběr textů k analýze jsme stanovili okruh děl vydaných knižně v českých nakladatelstvích poezie (Fra, Dybbuk, Dauphin, Host, Větrné mlýny, Perplex a další) v rozsahu let 2010 – 2020. Vzhledem k rozsahu a povaze práce není možné zpracovat všechna díla, která v daném období vyšla (průzkum trhu značí, že jich je kolem 100), a tak dostala přednost díla, která byla nominována či obdržela nějakou literární cenu a díla, kterým se v českém literárním světě dostalo výraznější pozornosti. Z důvodu úspornosti a zároveň rozmanitosti bylo vždy od jednoho autora vybráno pouze jedno dílo. Zároveň je z každého roku zastoupeno alespoň jedno dílo.

Za Cenu Františka Halase jsou zastoupena tato díla:

J. Delong – *Dušinec* (2011)

K. Šmejkalová – *Naživo* (2013)

M. Horynová – *v zahradách* (2014)

M. Torčík – *Rhizomy* (2015)

E. Kausc – *Cykly* (2016)

J. J. Karásek – *Vyměřování vzdálenosti* (2019),

dále byly použity sbírky laureátů, které ale nevyšly v návaznosti na toto ocenění:

P. Zajíc (laureát z roku 2012) – *Peníze* (2018)

---

¹¹Parafrázováno z Senft, L. (2019). Jsme vyhořelá generace – díky za to! [Online]. A2Larm. Retrieved from <https://a2larm.cz/2019/01/jsme-vyhorela-generace-diky-za-to/>

K. Goldstein (laureátka 2015) – *Milíře* (2016)

Za cenu Jiřího Ortena byly vybrány tyto sbírky:

O. Hanus – *Výjevy* (2013)

A. Stančáková – *Co s tím* (2014)

O. Macl – *Miluji svou babičku víc než mladé dívky* (2017)

a opět byly použity sbírky laureátů, které ale nebyly oceněny:

M. Šťastná – *Interiéry* (2010)

O. Buddeus – *55 007 znaků včetně mezer* (2012)

J. Těsnohlídek, ml. – *Ještě je co ztratit* (2013)

a sbírky nominovaných:

A. Michalová – *Zřetelně nevyprávíš* (2014)

Z. Lazarová – *Železná košile* (2015)

D. Melichar – *Schýlené tělo* (2016)

J. Nemček – *Proluka* (2016)

J. Škrob - *Pod dlažbou* (2016)

Dále byly vybrány sbírky, které měli výraznější ohlas v literárních kruzích:

M. Poch – *Jindřich Jerusalema* (2013)

O. Macura – *Sklo* (2013)

A. Luňáčková – *Pravý úhel* (2020) – nominace na Magnesii Literu

A sbírky, které jsou zdarma dostupné na webu Městské knihovny v Praze:

J. Zbořil – *Podolí* (2013)

L. Svoboda – *Vypadáme, že máváme* (2014)

1.5 Limity a rizika práce

Jako každá vědecká práce má i tato práce svá rizika a limity. První riziko představuje nemožnost z kapacitních důvodů postihnout celou tvorbu mileniálů. v první řadě se jedná o zbývající knihy vydané v nakladatelstvích poezie, kterých je kolem 80 ks, dále se jedná o poezii vydanou časopisecky a internetově a v neposlední řadě v práci nejsou záměrně rozpracovány žánry tzv. Instapoetry a slam poetry, které mileniálové též osídlili.

Rizikem může pro práci být také naopak její snaha o přehledovost, tedy snaha o zpracování velkého počtu sbírek na malém prostoru. Při analýze 25 sbírek je možné, že některé sbírky můžou být interpretovány spíše povrchově, práce nabízí málo prostoru pro hloubkové interpretace jednotlivých sbírek, spíše se zaměřuje na rysy, kterými jsou si sbírky podobné.

Dalším rizikem je samotná interpretace, tedy disciplína ze své podstaty silně subjektivní; uvědomujeme si, že to, co je v naší práci vnímáno jako stěžejní téma sbírky, může při jiné interpretaci vyznít jako téma okrajové a naopak.

Limitem této bakalářské práce je omezená možnost citování. Při podrobné analýze předcházející tvorbě této práci byla každá sbírka několikrát přečtena a opatřena poznámkami, ze kterých vyplynula zjištění, která jsou ale někdy jen těžko přenositelná do ukázky o několika verších, které mají za úkol ona zjištění čtenáři ilustrovat. Povaha práce zároveň nedovoluje uvádět pro lepší představu vždy celou báseň, nebo dokonce celou sbírku. Čtenář tedy musí spoléhat, že ukázky, které jsou mu předkládány, v daném kontextu skutečně mohou být interpretovány tak, jak v práci interpretovány jsou.

2 Z(a)tracené dětství a konfrontace s dospělostí

V této a následujících kapitolách se práce věnuje jednotlivým motivům v mileniálské poezii, které byly analýzou stanoveny jako nejčastější, stěžejní, sdělující další hlubší významy a podepírající téma jednotlivých básní. Z těchto motivů poté docházíme ke stanovení obecnějšího tématu, které je následně konfrontováno se zjištěními o mileniálech z oblasti sociologie.

Mileniálové se ve svých dílech snad nejčastěji různorodými způsoby obracejí ke svému dětství. Někteří se k dětství obrací se seifertovskou nostalgií a sentimentem. v jiných básních je znát výrazná melancholie až smutek nad tím, že dětství již skončilo a lyrický subjekt je nyní vržen do světa dospělých plného strastí a starostí.

Básníci ve svých básních tematizují až existenciální úzkost, kterou v nich vyvolává myšlenka ztráty dětství, nebo dokonce smrt rodičů v dospělosti, čili zpečetění pozice silného dospělého plně odpovědného za svůj život. Příkladem budiž úryvek ze sbírky *Ještě je co ztratit* od Jana Těsnohlídka ml.: „*na všechno to špatný / zapomenem protože // přijdou horší věci // umřou rodiče / umřou nejlepší kamarádi*“¹². Na rozdíl od J. Těsnohlídka tematizuje Jonáš Zbořil smrt matky ve své sbírce co do emocionálnosti velmi ploše: „*podruhé to smrt napravila – s mou / matkou sjednala mír během čtyř dní / v neuklizené ložnici uprostřed ledna*“¹³. Strohé, věcné oznamování narušuje jen obraz neuklizené ložnice. v kontextu celé sbírky víme, že se jedná o její určitý charakteristický rys, zosobnění oznámení smrti, které by bez takového detailu mohlo být použito pro jakoukoli zemřelou osobu. Kromě smrti rodiče se ve sbírkách objevuje i čepovské¹⁴ uvědomění, že rodič už není tím dokonalým, všemocným a bezpečným přístavem, který vždy dítě před vším ochránil: „*Má matka už není silná matka*“¹⁵, „*tam jsem byla doma // Stýská se mi tak krutě // Mami / není kam se vrátit*“¹⁶

---

¹²Těsnohlídek, J. (2013). *Ještě je co ztratit*. Kruceburk: JT's.

¹³Zbořil, J. (2013). *Podolí*. Brno: Host.

¹⁴dle vyznění povídky *Cesta na jitřní*

¹⁵Luňáčková, A. (2020). *Pravý úhel*. Brno: Host.

¹⁶Horynová M. (2015). v *zahradách*. Brno: Šimon Ryšavý.

Na druhou stranu se ale objevuje i tematizace odstřížení se od rodičovského vlivu: „objekt zasazený do břišní krajiny / odinstalovali po devíti měsících // nejsem její / jenom svoje“¹⁷, ne nutně však jako protipól úzkosti z přeměny v dospělého, spíše jako průvodní jev. Mileniálové se, zdá se, chtějí odstříhnout od vlivu rodičů, zároveň je ale děsí jejich vlastní dospění a možná i myšlenka, že jednou budou mít onen vliv na své děti.

Mileniálští básníci často totiž pohlíží na dětství jako na traumatizující zkušenost, se kterou je potřeba se vyrovnat a z jejíhož vleku je třeba se vymanit, aby nedošlo k tranzici této zkušenosti a k ovlivnění jejich vlastní role rodiče. v některých dílech se mísí oba dva pohledy a vytváří podivné fluidum, kde je čtenář v některých obrazech vystaven pocitu příjemného sentimentu a vzápětí je konfrontován s traumatickou stránkou dětství téhož lyrického subjektu. Příkladem onoho vyrovnávání se s traumatem může být oddíl „dům“ ze sbírky *Interiéry*¹⁸ od Marie Šťastné, z mnohých veršů ilustračně uvádíme tyto: „Mívala jsem opletníky a svlačce / v kočárku // Dnes v mých snech / obrůstají mrtvým nohy“ a „Viním matku ze závislosti / na čase / vodě / a zvedání obočí.“. Podobně k tématu přistupuje sbírka Alžběty Michalové *Zřetelně nevyprávíš*, která v podstatě celá tematizuje problematiku generačního přenosu traumatu z rodiče na dítě a zastavení tohoto přenosu (Obrázek 1). Uvádíme vybranou báseň nazvanou *TOU CHVÍLI*: „pulzující potřeba / zasáhnout / náraz a surově / aby nepředloženost nepokračovala // syn / usazený na židli / zpupně hledí do blba / rudne // a otec stojí / s bezradnými otisky tváří / v ruce“¹⁹.

Podobně zpracoval toto téma i Jan Jindřich Karásek ve své sbírce *Vyměřování vzdálenosti*: „jako když to na ni řvali / její rodiče kolegové sestra manžel / máma byla unavená a nedokázala / nic říct – jen přijímat / spojily jste ruce a čekaly / až to bude řvát tvé dítě na tebe / tvůj vnuk na tvé dítě“²⁰. Pokud budou mileniálové někdy rodiči, udělají to jinak, jednak protože to, poučení svým traumatem dětství, chtějí udělat jinak a jednak protože už to stejně udělat v kontextu jiné doby ani nelze: „Ze stejného důvodu tvoji rodiče

---

¹⁷Kausc, E. (2017). *Cykly*. Brno: Šimon Ryšavý.

¹⁸Šťastná, M., *Interiéry* (2017) [online]. v MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, [2022-03-09]. Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/32/95/82/interiery.pdf>.

¹⁹Michalová, A. (2014). *Zřetelně nevyprávíš*. Praha: Fra.

²⁰Karásek, J. J. (2020). *Vyměřování vzdálenosti*. Nová Říše: Dobrý důvod.

píšou / lyrické básně o domově. / Vstávají v šest ráno, aby ideálně popsali mladý letní slunce. / My to neumíme, našim sídlištěm je les,“²¹.

Obrázek 1²²

Alžběta Luňáčková ve své sbírce *Pravý úhel* zachází ještě dál a naráží na otázku, zda je vůbec nutné pokračovat v zaběhnutém společenském reprodukčním koloběhu, zároveň na ni bezvýhodností odpovídá: „*Jsmo... těla těhotná ze setrvačnosti. / Není jiná možnost / než to poslat dál, rodit paniku, úzkost paranoiu*“²³, čímž předznamenává radikální, ale nevyhnutelně nemožné řešení otázky rodičovství a přenosu mezigeneračního traumatu a zároveň otevírá další z charakteristických aspektů život mileniálů – odlišný vztah k rodinnému životnímu stylu a celkově zakládání rodiny. Americká studie²⁴ Pew Research Center (česká studie není v současné době k dispozici) zkoumala názory a postoje účastníků v otázkách rodinného uspořádání a došla k závěru, že 44 % bezdětných účastníků ve věku 18-49 let neplánují nebo spíše neplánují rodičovství, 56 % z těchto

²¹Zajíc, P. (2018). *Peníze*. [Brno]: Větrné mlýny.

²² LOCIKA - centrum pro děti ohrožené domácím násilím. In: Facebook [online]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/centrumlocika/photos/a.869385989788799/4927673383960019>

²³Luňáčková, Alžběta. (2020). *Pravý úhel*. Brno: Host.

²⁴Brown, A. (2021). Growing share of childless adults in US don't expect to ever have children.

účastníků uvádí jako důvod, že děti prostě nechtějí, 9 % uvádí jako důvod současný stav světa, 5 % nechce děti kvůli klimatickým změnám. Lyrický subjekt ve sbírce Ondřeje Macla se k této situaci vyjadřuje stroze a přesně: „Nechci žádné děti.“²⁵ v podobném duchu, avšak méně úderně a rozhodně, glosuje tuto životní situaci i Jan Němček ve své sbírce *Proluka*: „v hvězdářském úhlu jako dalekohled, / chceš vědět, jestli taky vidím / auto, svatbu, děti. / Ale já dohlédnu sotva na konec / televizního programu“²⁶, „Vlastně se nic neděje, / jen možná i naše děti bude ten ekzém svědit. / Jestli vůbec budeme mít děti.“²⁷ Mileniálové se tedy pravděpodobně rozhodují o vlastní možnosti (ne)rodičovství poznamenání jednak vlastní traumatickou zkušeností dětství a jednak stavem současné společnosti a absencí zázemí pro dobrý rodinný život.

K tématu rodičovství a traumatu dětství se jako pesimistický prorok vyjadřuje jeden z čelních představitelů mileniálské poezie Jan Těsnohlídek ml. dále ještě takto: „bavíme se o tom / co řekneme dětem jako / se asi bavili naši rodiče / v osmdesátech letech / jako se lidi po válce bavili / jako se asi všichni / vždycky / bavili a // je jasný že / z nás jednou bude / další generace rodičů // který nevěděj o světě // vůbec nic“²⁸. v básni lyrický subjekt upozorňuje na fakt, že ačkoli se nastupující generace snaží neopakovat chyby svých rodičů, stejně nějakým způsobem selže, protože na výzvy, které je v rodičovství čekají, se nedá předem připravit. Těsnohlídek na toto téma ve své sbírce *Ještě je co ztratit* naráží opakovaně, jeho lyrický subjekt vyjadřuje touhu být dobrým manželem, a tudíž i otcem: „tim / komu dáš jednou děti / ten s kým se nebudeš bát / stárnout“²⁹, nebo svým dětstvím ospravedlňuje, co se děje v současnosti: „takhle jsem vyrost / takhle / mě nechali vyrůst // a dal bych všechno / aby to bylo jinak ale / všechno co mám / to dlužím“³⁰.

Směsici pocitů týkajících se dětství s převažující seifertovskou nostalgií ve čtenáři nejspíš zanechá sbírka *Podolí*³¹ autora Jonáše Zbořila: „dětství je nevinný / jak vnitrobloky

---

²⁵Macl, Ondřej. (2017). *Miluji svou babičku víc než mladé dívky*. Praha: Dauphin.

²⁶Nemček, J. (2016). *Proluka*. v Opavě: Perplex.

²⁷Nemček, J. (2016). *Proluka*. v Opavě: Perplex.

²⁸Těsnohlídek, J. (2013). *Ještě je co ztratit*. Krucemburk: JT's.

²⁹Těsnohlídek, J. (2013). *Ještě je co ztratit*. Krucemburk: JT's.

³⁰Těsnohlídek, J. (2013). *Ještě je co ztratit*. Krucemburk: JT's.

³¹Zbořil, J. (2013). *Podolí*. Brno: Host.

/ schováváš se tam / různě / v křovích // v louži do dále se plaví lodě včerejška / rodiče stojí a hlídají / jen jakoby zády k tobě“ nebo: „promiňte nedorozuměním jsem / zaslechl své dětství // v tomhle prapodivném hotelu // šustí prsty po papíru / nahmatává názvy / tajemné meandry písmen a cize tak cize to v nich šumí“, sbírka Jana Delonga *Dušinec*: „Zpocené čelo pod kulichem / barevná kombinéza klimbá závějí / a první kroky / jsou ztuhlé // Horkost v kombinéze je protiváhou / omrzlých palců.“³², sbírka A. Stančákové *Co s tím*: „Mami / mě bolí chodit po koberci / Tak si vem bačkůrky / slyším zdálky“³³, a úryvek ze sbírky M. Pocha *Jindřich Jerusalema*: „Když mě v dětství otec dusil pod dekou / říkal jsem tomu těsnota / a odstěhoval jsem se do Prahy“³⁴. Dětství je v této podskupině sbírek zobrazováno jako sentimentální vzpomínka složená z jednotlivých malých střípků – materiálů, vůní, povrchů, textur, zvuků, úryvků slov. Tyto střípky, ač mají charakter velmi jedinečné a osobní maličkosti, ve čtenáři podobného věku po vzoru Proustova konceptu nostalgie zarezonují a probouzí v něm vlastní asociace a řetězce vzpomínek.

Téma dětství se - silně provázané s tématem rodičovství a výchovy - do poezie mileniálů promítá velmi často. Částečně to může souviset s věkovou kategorií, kterou mileniálové v letech 2010–2020 reprezentují. Ve věku mezi 14 a 28 lety mají za sebou bouřlivé období dospívání, ve kterém se vůči rodičům a jejich výchově vymezovali, a je pro ně tedy snadné poukázat na šrámy způsobené výchovou, které na sobě ještě čerstvé a málo zahojené pozorují. Vlastní tvorba jim často, zdá se, slouží jako forma terapie a uvolnění; příkladem budiž sbírka Ondřeje Macla *Miluji svou babičku víc než mladé dívky*: „I kdybych se přejmenoval, emigroval, přeoperoval... minulosti nešlo uniknout. Jejím konečným triumfem... byla autorita Dětství. Babičko moje! Podlehl jsem kdejakým sirenám světa a nyní mi zbývá rozpoznat tento díl banality, kterou jsem v sobě dosud marně utloukal ve prospěch představitosti.“³⁵. Nebývá neobvyklé, že se toto téma objevuje především v prvotinách autorů, jako by se teprve po vyrovnání se s traumatem dětství zrodil svobodný básník s rozšířenějším tematickým polem.

---

³²Delong, J. (2014). *Dušinec*. Opava: Perplex.

³³Stančáková, A. (2014). *Co s tím*. Praha: Petr Štengl.

³⁴Poch, M. (2013). *Jindřich Jerusalema*. Praha: Dybbuk.

³⁵Macl, O. (2017). *Miluji svou babičku víc než mladé dívky*. Praha: Dauphin.

3 Kritika kapitalistické společnosti

S nástupem nové porevoluční doby, do které se mileniálové rodí, vstoupil do české společnosti předchozím socialistickým režimem očerňovaný tržní kapitalismus. Rodiče mileniálů se zařizují dle jeho principů a začínají využívat možnosti, které jim trh nabízí – podnikají a především pracují a snaží se z kapitálu utrhnout kousek pro sebe. Po dlouhé době nemožnosti vydělat si nezávisle velkou částku peněz pro ně přichází éra nepřeberných možností, jak přijít k penězům, které se pro ně stávají hnacím motorem v novém ekonomickém zřízení.

Mileniálové vyrůstali mezi regály obchůdků, které si z lásky k danému typu zboží s vidinou zisku a zároveň nezávislosti zřídili jejich rodiče.³⁶ Nebo se doma věšeli za oblekové kalhoty otcům, dlouholetým loajálními zaměstnancům firmy, po jejímž žebříčku v průběhu let šplhali výš a výš za zásluhy a pilnou práci přesčas s vidinou dobrého zabezpečení rodiny.³⁷ Silným aspektem jejich života tedy byly nově peníze a jejich stupňující se důležitost, kterou jim česká porevoluční společnost začala přikládat. Není tedy divu, že druhým nejčastějším tématem v poezii mileniálů je kritika kapitalistické společnosti. Mileniálové, jak je pro každou novou generaci typické, se vymezují vůči životnímu stylu předchozí generace, tento styl kritizují a básnická tvorba jakožto zrcadlo doby toto téma štědře znázorňuje.

Asi nejvýrazněji se tomuto tématu věnuje sbírka Pavla Zajíce s názvem *Peníze*. Jak už její název napovídá, tematizuje se penězi ovládaná společnost. Sbírka je koncipovaná jako jakýsi obraz postapokalyptické společnosti (*„tyto deníkové záznamy se budou / hodit pro objasnění / i jiných záhad této / podivné / podivné budoucnosti“*³⁸). Ve sbírce Pavel Zajíc, zdá se, navazuje na tradici angažované poezie a k umělecké funkci poezie připojuje ještě funkci apelativní.

---

³⁶Parafrázováno z: Senft, L. (2019). Jsme vyhořelá generace – díky za to! [online]. A2Larm. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2019/01/jsme-vyhorela-generace-diky-za-to/>

³⁷Parafrázováno z: Břešťan, R. (2021). Mladá generace se zajímá o zážitky, nechce se upozadit, neslouží, stýská si prezident svazu lázní Eduard Bláha [online]. Český Rozhlas Plus. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/mlada-generace-se-zajima-o-zazitky-nechce-se-upozadit-neslouzi-styska-si-8489682>

³⁸Zajíc, P. (2018). *Peníze*. Brno: Větrné mlýny.

Lyrický subjekt si pohrává s otázkou, co bude, až peníze zcela ovládnou svět (či zda tomu tak již náhodou není a básně nejsou jen přibarvený obraz současnosti). v básních se objevuje celá proménada pojmů ze soudobého byznysového slovníku, ať už pro čtenáře běžnějších – *start up, developer, úvěr, refinancovat, manager*, či odbornějších pojmů, které jsou dle našeho odhadu pro běžného čtenáře nesrozumitelné – *Gross Income, Net Operating Income, share deal, tax shield*. Ze sbírky uvádíme ukázkou z básně „prima start up“, kde je upozorňováno na fakt, že společnost už je kapitalismem tak prosycená, že kapitalismus ovládá i vzdělávání: „*na začátku je nápad / ale nevydechnout // ...doženou to / ted' vylepší finanční plán / přidají / zvládnou to / děvčata z primy*“³⁹, ve sbírce se dále tematizuje zaměření dnešní společnosti na instituce, kterým lidé svěřují svá osobní data i vydělané peníze za účelem lepšího hospodaření, a jejich (ne)důvěryhodnost: „*zůstávají otázky nad strukturou podniku / a kompetencemi vedení / avšak / díky ranému propojení / vašich úspor / a schopnosti uchopit / zodpovědnost pevně do našich rukou / díky tomu jste dnes / opravdu chráněni*“⁴⁰. Celá sbírka působí jako varování a předzvěst problémů, které jsou kapitalismem a jeho průvodními jevy do společnosti vnášeny. s podobnou hravostí se toto téma objevuje i ve sbírce Ondřeje Buddeuse *55 007 znaků včetně mezer*: „*V této básni / je vyvážený rozpočet a příjmy / pokrývají náklady. / v této básni se také / aktivně bojuje proti / korupci a klientelismu.*“⁴¹

Básník Jan Škrob neváhá na kapitalismus ukázat prstem a ve spojení s ním dokonce používá pojem tak naplněný negativním významem, jako je rakovina: „*kapitalismus je kojot / vyje venku na schodech / jeho hlas je rakovina / snažím se nadechnout*“⁴², častěji ale popisuje a nepřímou kritizuje důsledky kapitalistického smýšlení. Jak už bylo výše řečeno, mileniálové zažívají jako děti své rodiče upracované, hnané touhou, nebo spíš potřebou peněz, věrně sloužící kapitalistické mašinérii, připoutané v kolotoči práce a obstarávání rodiny a rodinného domu („*potom práce a rodina / sprostě dohromady*“⁴³), který si za své těžce vydělané peníze opatřili a který nakonec jejich děti neocení a zavrhnou: „*Zapálili*

---

³⁹Zajíc, P. (2018). *Peníze*. Brno: Větrné mlýny.

⁴⁰Zajíc, P. (2018). *Peníze*. Brno: Větrné mlýny.

⁴¹Buddeus, O. (2011). *55 007 znaků včetně mezer*. Praha: Petr Štengl

⁴²Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

⁴³Svoboda, L. (2014). *Vypadáme, že máváme*. Praha: Fra.

*jsme dům po otci, praktické cvičení / k zakončení čtyřicetiletého / pracovního cyklu.*⁴⁴. Jan Jindřich Karásek ve své sbírce *Vyměřování vzdálenosti* tuto situaci popisuje takto: „*vzal sis svou první přítelkyni / ze střední ekonomické / a měl jsi s ní tři děti / poctivě jsi pracoval / a nekouřil a nepil / postavil jsi své rodině dům / a vracel se tam šťastný Borisi*“⁴⁵, popis se zdá být velmi neutrálním, dále ve sbírce se však postoj lyrického mluvčího vůči kapitalismu zabarvuje: „*Nic není důležitější než budovat / charakter firmu kariéru / studí tě jazyk při pomýšlení / že bys řekl slovo – odpočinek*“⁴⁶. Ondřej Buddeus se k tématu kritika kapitalismu dostává nepřímou ve stylu popisných frází podobných Ginsbergově *Kvílení*: „*miluji bankovního / úředníka s pučky na kalhotách / obleku který si / koupil po první / výplatě na znamení / změny*“⁴⁷. Již zmiňovaný Jan Těsnohlídek ml. k tomuto tématu přistupuje obrazněji, kancelářským budovám a nákupním centrům přezdívá skleněné hrady a používá dnes již velmi rozšířenou frázi *9 to 5*, která se k nám dostala z anglicky mluvících zemí jako metafora někdy nesmyslné kancelářské práce s pevnou pracovní dobou: „*město jako každý jiný – // úvěry a hypotéky bary bordely nákupní centra a skleněný hrady plný rozšlapanejších unavenějších lidí*“⁴⁸ a „*rytíř jednoho z milionů / skleněných hradů / od pondělí do pátku / od devíti do sedmnácti třiceti*“⁴⁹. Ve sbírce Luboše Svobody *Vypadáme, že máváme* nacházíme podobně jako u Těsnohlídka jednak kritiku kancelářské práce s neviditelným nebo spíše neexistujícím reálným užitkem, v básni *Open space office* právě přirovná otevřené kanceláře ke hřbitovu a nad jejími zaměstnanci uvažuje jako nad obyčejnými dělníky, kteří ale svoje dělnictví maskují a snaží se tvářit, že tomu tak není:

Open space office

hřbitov malý

ale hluboký

---

⁴⁴Zajíc, P. (2018). *Peníze*. [Brno]: Větrné mlýny.

⁴⁵Karásek, J. J. (2020). *Vyměřování vzdálenosti*. Nová Říše: Dobrý důvod.

⁴⁶Karásek, J. J. (2020). *Vyměřování vzdálenosti*. Nová Říše: Dobrý důvod.

⁴⁷Buddeus, O. (2011). *55 007 znaků včetně mezer*. Praha: Petr Štengl

⁴⁸Těsnohlídek, J. (2013). *Ještě je co ztratit*. Kruceburk: JT's.

⁴⁹Těsnohlídek, J. (2013). *Ještě je co ztratit*. Kruceburk: JT's.

polohovací židli

sjedu nejniž co jde

stoly jsou společné

přiložím ucho na desku

slyším krumpáč a lopatu jak zvoní

nikdo nekleje

ani neplive na zem⁵⁰

Mileniálové tak žijí na jednu stranu poznamenání životním stylem svých rodičů s pocitem, že chtějí žít a pracovat jinak – větší důležitost přikládají pracovním podmínkám a pracovní atmosféře, mzdu v žebříčku motivačních faktorů staví až na druhé místo⁵¹, na druhou stranu jim ale mimo jiné právě snaha a obětování se jejich rodičů otevřelo velké studijní možnosti a pomohlo zajistit studium a kulturně bohatý život v českých i zahraničních velkých městech (především v Praze). Toto glosuje ve své sbírce *Proluka* Jan Němček: „*Aby se do něj mohli schovat / před nezaměstnaností, / před rozkradenou dobou, / před vzpomínáním na utlumený život, / před pitomým lyrismem počasí / a počkat si než pojede / vlak InterCity RegioJet společnosti RegioJet, / který je odveze za dětmi do Prahy.*“⁵². Jsou to právě velká města, ve kterých se důsledky kapitalismu výrazně odrážejí, ve městech jsou stavěna nákupní centra a kancelářské komplexy („*skleněný hrady plný rozšlapaných unavených lidí*“⁵³) a v jejichž anonymitě a přesycenosti pracovního trhu mají zaměstnanci pravděpodobně horší pracovní podmínky, než v menších městech, kde se lidí mezi sebou znají. Tento rys kapitalistické společnosti se objevuje v již zmíněné sbírce

---

⁵⁰Svoboda, L. (2014). *Vypadáme, že máváme*. Praha: Fra

⁵¹Kubátová, J., & Kukulková, A. (2013). *Interkulturní rozdíly v pracovní motivaci generace Y: příklad České republiky a Francie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

⁵²Němček, J. (2016). *Proluka*. v Opavě: Perplex.

⁵³Těsnohlídek, J. (2013). *Ještě je co ztratit*. Kruceburk: JT's.

Vypadáme, že máváme: „tohle město drží číšníky / rukama odrbanýma // uzly kravat, kurvat, krvat“⁵⁴.

Dalším z problémů, které na sebe váže kapitalismus, je současná krize bydlení vytvořená tím, že se z bydlení stala obchodovatelná komodita. Podle studie Sociologického ústavu Akademie věd ČR s názvem *Dráhy bydlení mileniálů* má 80 % mileniálů pocit že „je bydlení pro ně dnes méně dostupné než pro generaci jejich rodičů. Graf 4 pak doplňuje, že z této situace viní tato skupina mladých lidí nedostatečnou bytovou a jinou politiku státu (30 %), avšak zejména pak investiční nákupy bytů, které zvyšují ceny bydlení (42 %).“⁵⁵ O krizi bydlení se ale mileniálští básníci zmiňují překvapivě málo, z celkového počtu zkoumaných titulů nalezáme jen jednu ukázkou. Ondřej Macura ve své sbírce *Sklo* komentuje situaci bydlení takto: „měl bys obehnat svůj dům vysokou zdí, / ať víš, proč k tobě nikdo nechodí.“⁵⁶, což můžeme interpretovat jako poukazání na fakt, že si lidé ohraničují svůj majetek vysokými ploty a ze strachu o svůj majetek k sobě cizí i blízcí lidé těžko hledají cestu. Majetek zkrátka rozděluje a mileniálové jsou si toho vědomi a jdou naproti spíše sdílené ekonomice.⁵⁷

Hojná přítomnost tohoto tématu v dílech mileniálů je důkazem palčivosti problémů, které s sebou kapitalismus přináší. Poezie se zde opět projevuje jako společnosti nastavené zrcadlo a ukazuje v celé šíři to, co v dnešní době sužuje naši společnost – chudobu, sociální rozdíly, nedostupnost bydlení, problémy bankovních institucí, zadlužování, zaměstnané podnikatele, kteří zapomínají na své rodiny, nedostatek času pracujících rodičů a mnohé další. v básních nenacházíme návody, jak z této situace ven, ale jen důkladné popisy. Situace, které vidáme a zažíváme každý den, ukázané z jiné strany novým pohledem jsou tím, v čem tkví přínos zařazení tohoto tématu do tvorby mileniálů. Každý problém (tím spíš pokud je tak komplexní, jakým sociologické a ekonomické jevy jsou)

---

⁵⁴Svoboda, L. (2014). *Vypadáme, že máváme*. Praha: Fra.

⁵⁵Lux, M., Sunega, P., & Kubala, P. (2021). *Tisková zpráva k online tiskové konferenci „Dráhy bydlení mileniálů“ konané 18. 2. 2021 v rámci Strategie AV 21*. Praha.

⁵⁶Macura, O. (2013). *Sklo*. Brno: Host.

⁵⁷Půbal, K., & Pavlas, M. Sdílená ekonomika a její potenciál [online]. *Sdělovací Technika: Telekomunikace, Elektronika, Multimedia*, 2018. Dostupné z: https://www.cbcsd.cz/wp-content/uploads/2018/04/Sde%CC%8Clovaci%CC%81-technika-duben-2018_str19.pdf

musí totiž být důkladně zkoumán předtím, než může být řešen a střípek tohoto poznání a popisu nabízí poezie mileniálů v uplynulé dekádě.

4 Křesťanství a Bůh

Dalším typickým rysem, na který se zaměřujeme, je tematizace spirituality prostřednictvím motivu Boha/boha a k němu přidružených křesťanských motivů. v poezii mileniálů se tento motiv objevuje velmi často, ačkoli pouze jediný autor z našeho výběru se ke křesťanské víře a k její básnické tradici skutečně hlásí (Jan Škrob, doslov A. Borziče u sbírky *Pod dlažbou*: „*Extáze u Jana Škroba totiž letí na perutích křesťanské víry (...) v pozadí této tvorby je jednota básníka, sociálního aktivisty a věřícího křesťana...*“⁵⁸). Mileniálové s tímto motivem zacházejí v různých kontextech a podobách. Analýzou děl jsme identifikovali 3 různé způsoby použití tohoto motivu, které se ve většině sbírek mísí dohromady.

V některých básních se objevuje motiv Boha stvořitele a hybatele osudu. Ve sbírce *Suť* Jonáše Hájka, která svou povahou spadá do žánru milostné lyriky, poukazuje mluvčí na to, že život je náhoda, hra Boha s panáčky a není tím pádem nutné přikládat jednotlivým událostem v životě osudový význam. Věci se prostě dějí a lidé na ně mají pramalý vliv: „*Ptáme se, kdo ukradl vítr plachtám – mezitím k dlani připalčuje Bůh a s panáčky si krátí dlouhou chvíli.*“⁵⁹. Podobně smýšlí i lyrický subjekt ve sbírce O. Hanuse, zachází však ještě dál, chtěl by svůj osud ovládnout, vést boží prsty: „*píšťalou dní tak oprýskaní / šeptáme nadhudební přání / být hmatem v prstech Boží dlaně*“⁶⁰. Ve sbírce A. Luňáčkové *Pravý úhel* postupuje subjekt ještě o krok dále a sděluje nám možná trochu mrazivé uvědomění, že Bůh si možná nehraje s panáčky náhodně, ale ve svém počínání vidí určitý smysl a účel, ba co hůř – škodolibý záměr: „*Při usínání přemýšlím / o oblíbeném emotikonu svého boha. / Ten, co potutelně mrká.*“⁶¹.

Druhé pojetí motivu Boha je tradičního rázu – přímé oslovení Boha v mezní situaci, velmi podobné Ježíšovu zvolání na kříži: „*Eli, Eli, lama sabachtani?*“ to je: „*Bože můj,*

---

⁵⁸Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

⁵⁹Hájek, J. (2017). *Suť* [Online]. Praha: Městská knihovna v Praze. Dostupné z: <https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/32/95/57/sut.pdf>

⁶⁰Hanus, O. (2013). *Výjevy*. Brno: Host.

⁶¹Luňáčková, A. (2020). *Pravý úhel*. Brno: Host.

Bože můj, proč jsi mě opustil?“⁶² (Matouš 27:46). Ostatně i již dříve zmíněný Jan Škrob na tuto pasáž Nového zákona několikrát odkazuje: „*bůh eli eli (...) eli eli lema / a tak dále (..) kdo mě zastaví eli eli*“⁶³. Bůh působí v těchto případech jako útěcha, jako instance, na kterou se lze odvolat a jako poslední zachránce neutěšeného srdce mladých rozervaných mileniálů. Obracení se k Bohu jako k útěše nalzáme u Marie Šťastné ve sbírce *Interiéry*: „*Myslela jsem žes mi umřel Pane ale pláču pro Tebe zase jen na Tvém rameni*“⁶⁴. Jako k poslední záchraně se parafrází výše zmíněného verše z Nového zákona k Bohu obrací lyrický subjekt O. Hanuse: „*zítřek zní krvavým výkřikem do pustin / Bože můj, najdi mě tam, kde tě opustím*“⁶⁵ a u Jana Škroba se objevuje Kristus jako východisko z osamocené dramatického vnitřního boje: „*hledám v sobě krista / bojuju v samotě*“⁶⁶. Někdy se oslovení Boha/boha zdá v textu spíše nadbytečné, sloužící jen jako výplňové slovo, které přidává na dramatickosti a do zdánlivě klidných situací vnáší vypjatost: „*–bože, / když jsem nad ránem venčil psa,*“⁶⁷

Nejčastější pojmání křesťanských motivů je ovšem hravé, dekonstruktivní, polemizační, silně připomínající poetiku sbírky Ivana Martina Jirouse *Magorovy labutí písně*. Na škále rouhání se jednotlivé motivy pohybují od nevinného pošťouchnutí po vzdor a ostrou tvrdou kritiku. Mimo tuto škálu se objevují slovní a myšlenkové hry související s křesťanským mýtem, v těchto ukázkách nejde příliš o to sdělit něco zásadního, nebo na něco poukázat. Jsou to prostě jen myšlenkové hry, které by mohly mít za cíl pobavit čtenáře nebo vytvořit určitý kontrast s dalšími motivy básně jako například ukázka ze sbírky *Výjevy*: „*...a lebku, která nepraskla, jsem rozbil / koroduj za nás, vyslyš naše hrozby*“, nebo dále ukázka ze sbírky *55 007 znaků včetně mezer*: „*Šlo / o to, jak by vypadal křesťanský hřbitov / kdyby byl Ježíš skonal na šibenici*“⁶⁸. Z. Lazarová používá

---

⁶²Bible: překlad 21. století. Praha: Biblion, 2009. ISBN 978-80-87282-00-7.

⁶³Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

⁶⁴Šťastná, M., *Interiéry* (2017) [online]. v MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, [2022-03-09]. Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/32/95/82/interiery.pdf>.

⁶⁵Hanus, O. (2013). *Výjevy*. Brno: Host.

⁶⁶Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

⁶⁷Nemček, J. (2016). *Proluka*. v Opavě: Perplex.

⁶⁸Buddeus, O. (2011). *55 007 znaků včetně mezer*. Praha: Petr Štengl

tento hravý přístup k předání hlubšího metonymického sdělení o zlu, které pro jeho tvar nelze vymýtit: „*Had / ježž pro nedostatek končetin / nelze ukřižovat*“⁶⁹.

Příkladem onoho pošťouchnutí na škále rouhání může být úryvek ze sbírky J. Škroba: „*až zase / půjdeš ven / zeptej se pána boha / jak se má*“⁷⁰, trochu blíže k opačné straně straně škály je další ukázka z téže sbírky: „*co můžu kurva dělat / ptám se boha ale taky / tebe*“⁷¹, v této ukázce sice lyrický subjekt používá vulgární výraz pro zdůraznění situace, ale rozmlouvání s Bohem o životní situaci vlastně rouháním ani není. Zajímavé také je, že ač se J. Škrob prostřednictvím doslovu své sbírky hlásí ke křesťanství, volí ve své sbírce pro slovo bůh zásadně malé b na začátku (a také malé e u slova eli), jako by to byl jiný bůh, než ten s velkým B, jako by boha používal pouze stylizovaně ve svých básních, aby se toho opravdového Boha nedotýkal.

Na škále rouhání postupujeme dále a přibližujeme se k polemice a kritice. Za mírné polemizování můžeme označit ukázkou ze sbírky O. Hanuse: „*Jestli Bůh miluje / člověka, to musel / zešílet. Jestli Bůh / zešílel, člověk / už nemá co ztratit.*“⁷², je to vlastně myšlenková hra, logický řetězec výroků, který má poukázat na trhliny v konceptu křesťanství, které v kontrastu s chováním lidí vyplouvají na povrch. Na stejný kontrast mezi chováním lidí a tím, jaké koncepty se snaží křesťanství předávat, poukazuje i ukázka ze sbírky O. Buddeuse: „*věří že nikdo nezávidí / nezabije / nepokrade*“⁷³. Na škále nejbližší negativně zabarvenému postoji ke křesťanství se pohybují ukázky ze sbírky Z. Lazarové *Železná košile*. První z nich vyjadřuje rozčarování nad křesťanským mýtem a naznačuje nesoulad mezi tím, co křesťanství káže a tím, co se skutečně ve světě děje: „*Na počátku bylo slovo / a to slovo / Byla lež*“⁷⁴. Druhá ukázka se zaměřuje na fanatické sekty, které byly známé především v USA a které ve své konečné fázi zmanipulovaly své věřící tak, že páchali dobrovolně hromadnou sebevraždu, čímž se autorka snaží poukázat na to, že na

---

⁶⁹Lazarová, Z. (2015). *Železná košile*. Praha: Fra.

⁷⁰Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

⁷¹Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

⁷²Buddeus, O. (2011). *55 007 znaků včetně mezer*. Praha: Petr Štengl

⁷³Buddeus, O. (2011). *55 007 znaků včetně mezer*. Praha: Petr Štengl

⁷⁴Lazarová, Z. (2015). *Železná košile*. Praha: Fra.

začátku čistá myšlenka se v rukou lidí zvrhla do něčeho zlého: „*Amen ti pravím / Bůh se potvrdí až hromadnou sebevraždou*“⁷⁵.

Pomocí těchto ukázek zjišťujeme, že mileniálové chápou koncepci křesťanství jako v jádru dobrou, sami pro sebe si vytvářejí určitou spiritualitu obsahující v sobě křesťanského Boha, ale cítí a dávají pomocí svých textů najevo, že v dnešní společnosti je tato koncepce nefunkční a někdy přináší spíše zlé než dobré, ať už je to nánosem zkorumpovaných a všemi hříchy prolezlých církví (včetně hříchu lakomství a z něj plynoucího vlivu peněz na chování lidí, tedy se vracíme zpět ke kritice kapitalistické společnosti) nebo příchodem modernity, a tedy vědeckého poznání a technologií, které odvracejí lidi od spirituality a následně příchodem postmoderny, ve které se mýty rozpadají a pravda se stává relativním pojmem závislejícím na úhlu pohledu. v takovém světě nemá dogmatismus křesťanství šanci na přežití, a je tím pádem třeba jej reformulovat.

---

⁷⁵Lazarová, Z. (2015). *Železná košile*. Praha: Fra.

5 Lidské tělo s příběhem

Použití motivu lidského těla nebo jeho částí není v poezii nic nového. v běhu času se mění pouze důvody jeho použití a přístupy k němu. Mileniálové se o lidském těle vyjadřují dvojnásobným způsobem. v prvním případě bývá tělo znázorněno jako nositel nebo proživatel příběhu či traumatu. Touto technikou dochází k zastření vnitřního prožívání lyrického subjektu a zůstává pouze jako by objektivnější prožitek těla nebo jeho částí. Dozvídáme se, co se děje s fyzickou stránkou těla a psychická stránka explicitně zmíněna nebývá; tato doména zůstává na čtenáři, aby si skrze prožitek těla sám pro sebe určil psychický prožitek lyrického subjektu. Méně častěji tělesné prožitky v básních doprovázejí prožitky psychické.

Asi nejvýrazněji pracuje s tímto motivem ve sbírce *Vyměřování vzdálenosti* Jan Jindřich Karásek. Lidskému tělu věnoval celý oddíl s názvem „Vyměřování“, v němž se jednotlivé básně jmenují podle částí těla a vždy s ní souvisí vyměřování nebo měření nějaké vzdálenosti (mezi dvěma dlaněmi, mezi dvěma ušima) a nějaký příběh, prožitek většinou vztahového rázu. Pro ilustraci uvádíme úryvek z básně *Hrud'*: „*když ti bylo míň než si / tě vybavuji / bratr tě udeřil do hrudi / ne z nenávisti ale / do budoucna / aby sis to pamatovala // stojíme naproti / není vidět nic než co / lampa v pokoji dovolí / někde uvnitř hrud' / probíhá tvá očekávání / měřím vzdálenost s realitou (...) pamatuješ si vše / co se na hrudi zaznamenalo // pozdě v noci z ní stírám / zbytky modrých ran / to jen tak pro jistotu / do budoucna*“⁷⁶. Podobně jako Karásek používá tělesné motivy v kombinaci s veličinou vzdálenosti i Marek Torčík ve sbírce *Rhizomy*:

„zateplení

*z pod peřin uniká teplo
odrazí se od stěn a zpět
přes páry nohou
zapletených v sobě
přes odhalenou kůži*

---

⁷⁶Karásek, J. J. (2020). *Vyměřování vzdálenosti*. Nová Říše: Dobrý důvod.

*jakoby
zázrakem něčí řeči
skrz slova ven

tenká hranice
vzdálenost mezi chloupky uší
větou

a odchodem*⁷⁷

V básni putuje teplo po povrchu těl a popis onoho putování slouží jako paralela k tomu, co lyrický subjekt prožívá. Příběh je ilustrován na tělesném prožitku linoucího se tepla. Lyrický subjekt Emy Kausc ve sbírce *Cykly* zase předává čtenáři pocit stísněnosti skrz metaforu těla zalitého betonem: „*tělo v betonu dýchá škvírami / ale je to jen taktak*“⁷⁸. Ve sbírce *Interiéry* Marie Šťastné se dozvídáme o smutku skrze obraz zhrouceného těla a tváře zdevastované pláčem: „*Hlava vykostěná pláčem / Ruce v klíně / jako dvě malé ryby / nebo suché listy*“⁷⁹. v další ukázce nám lyrický subjekt sděluje, že si ověřoval pravost svého těla, jako by mohlo nebýt jeho a teprve až kousnutí ho v opravdovosti bolestivě utvrdilo: „*Zuby jsem zkoušela / pravost svých rukou a nohou / Dodnes nevím jak to přišlo / že jsem si kousla do masa*“⁸⁰. Tělo jako nositel příběhu a traumatu se objevuje i ve sbírce O. Macla: „*Nohy // Ty nejhorší, co jsem kdy viděl mi odhalil hradecký bezdo- / movec. Jejich kůže právě pořádala raut pro milion růžových / červů ...*“⁸¹

Objevuje se také tradičnější pojetí motivu těla jako výsledku prožívání děje (viz např. Halasova báseň *Staré ženy*), uvádíme ukázkou ze sbírky A. Luňáčkové: „*Můj odlet z těla kopíruje mateřské sobectví. / Představuji si kruhy pod očima jako nositele umění. Představuji si vzpurnou bradu / jako produkt dobrovolné samoty*“ a ukázkou ze sbírky

---

⁷⁷Torčík, M. (2016). *Rhizomy*. Brno: Šimon Ryšavý.

⁷⁸Kausc, E. (2017). *Cykly*. Brno: Šimon Ryšavý.

⁷⁹Šťastná, M., *Interiéry* (2017) [online]. v MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, [2022-03-09]. Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/32/95/82/interiery.pdf>.

⁸⁰Šťastná, M., *Interiéry* (2017) [online]. v MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, [2022-03-09]. Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/32/95/82/interiery.pdf>.

⁸¹Macl, O. (2017). *Miluji svou babičku víc než mladé dívky*. Praha: Dauphin.

Dušinec od J. Delonga: „Ruce seschlé dlouhý pracovním dnem / prohmatávají prostor.“⁸². Jiným přístupem je také obraz části těla sloužící pouze jako dobře uchopitelná metafora pro jiné sdělení: „mezery mezi prsty mlčí a / stlačují větvy v pěst“.⁸³

Druhé, dobovější zobrazení lidského těla se v poezii mileniálů vyskytuje ve spojení s problematizací jeho nedokonalosti a upozorňováním na tlak, který společnost na zdánlivou dokonalost těla vyvíjí. Nejvýmluvněji toto pozorování můžeme ilustrovat na ukázce ze sbírky A. Stančákové: „Proč zrovna my jsme ta generace, která nesmí chcát, srát a prdět,...“⁸⁴, ve které lyrický subjekt lamentuje nad nutností skrývání přirozených projevů těla. Okrajově se toto téma objevuje i ve výše zmíněné sbírce J. J. Karáska, v ukázce jde ale spíše o jednotlivost, která definuje postavu dané básně: „stříhala sis nehty / a připadalo ti nechutné / že z tvého těla padají / malé třapaté kousky“⁸⁵.

Ve spojitosti se společenským tlakem na dokonalost se objevují i negativní odkazy na televizní reklamy a podprahová sdělení, která jsou nám skrz ně podsouvána, ať už přímo sloganem a zamýšlenou marketingovou strategií (vracíme se zpět již podruhé ke kritice kapitalistické společnosti): „Nejsme tu proto, abychom vydrželi, / ale abychom drželi tvar; / byli dochvilní, brali hořčík, železo, / děčko, céčko, prášky na hlavu“⁸⁶, nebo nepřímo skrze obrazy a detaily, které v sobě reklamy obsahují (časté spojení – rodina, která používá inzerovaný produkt = šťastná, hezky a dokonale vypadající rodina): „Zatímco nás konfekční velikosti / usvědčují z nepohodlí ve vlastním těle, / uvnitř je všechno natěsnáno / jako vnitřnosti ploché televize. / Kvasí v nás a hnije, / že ta odvysílaná rodina bychom měli být my, / a tak to každé ráno překrýváme / ústní vodou a deodorantem“⁸⁷. Alžběta Luňáčková si ve své sbírce *Pravý úhel* tohoto problému všímá ještě z jiného úhlu, v básni s názvem *34°* odhaluje společnost zacyklenou v honbě za dokonalým tělem tak hluboko a tak silně, že už nelze rozeznat, kdo je původcem a kdo obětí této situace:

---

⁸²Delong, J. (2014). *Dušinec*. Opava: Perplex.

⁸³Kausc, E. (2017). *Cykly*. Brno: Šimon Ryšavý.

⁸⁴Stančáková, A. (2014). *Co s tím*. Praha: Petr Štengl.

⁸⁵Karásek, J. J. (2020). *Vyměřování vzdálenosti*. Nová Říše: Dobrý důvod.

⁸⁶Luňáčková, A. (2020). *Pravý úhel*. Brno: Host.

⁸⁷Nemček, J. (2016). *Proluka*. v Opavě: Perplex.

*„Váš problém je, že nepapáte,
říkají na oddělení sestry, bílé obryně,
a shromažďují se v lékařském pokoji,
aby mluvily o nových dietních trendech.
Váš problém je, že příliš často pijete,
ale nejsem si jistá, co bylo dřív:
poloprázdná sklenice, nebo plnotučný strach?
Zelený šlahoun jako hlava kobry
ocitá se v místě sedmé čakry“⁸⁸*

Mileniálové tráví svá pubertální léta obklopeni televizí a časopisy a nově vznikající svět marketingu na ně útočí jako na mladé konzumenty a budoucí celoživotní odběratele zboží. Není proto divu, že od mládí pocítují tlak na svůj vzhled a nejprve, ve svých mladších letech, se snaží tomuto trendu dostát a to i za cenu fyzického či mentálního zdraví. Dokládá to i zvyšující se počet hospitalizovaných pacientů s poruchami příjmu potravy mezi lety 2011 a 2017: „Celkový počet hospitalizací pro poruchy příjmu potravy se během sledovaného období zvýšil, a to z 339 hospitalizací v roce 2011 na 454 v roce 2017.“⁸⁹ Později (spíše až v brzkých letech následující dekády) dospívají k uvědomění si nepřiměřeného a nesmyslného tlaku a snaží se narovnat pokřivené vnímání společnosti, jednak cestou uměleckou (například i poezií) a jednak také cestou mediální. Příkladem mohou být v posledních letech vznikající podcastové série, které se tématem lidského těla, jeho zobrazení v médiích, tlakem na dokonalost a s tím souvisejícím body shamingem⁹⁰,

---

⁸⁸Luňáčková, A. (2020). *Pravý úhel*. Brno: Host.

⁸⁹Nechanská, B. (2018). Péče o pacienty s poruchami příjmu potravy v ČR v letech 2011–2017. *Aktuální informace č. 8*. ÚZIS.

⁹⁰Posmívání se druhému na základě vzhledu jeho těla

zabývají, např. *Sádlo*⁹¹ nebo *Hrana*⁹², dalším příkladem může být instagramový projekt *Tělo s příběhem*⁹³, který má za cíl ukazovat lidské tělo takové, jaké je a z tělesných odchylek udělat přednost.

---

⁹¹Ahmedová, R. Začíná podcast Sádlo. Jak se žije dívkám a ženám, které nezapadají do stereotypů štíhlé krásy? [online]. *Radio Wave*. Dostupné z:

<https://wave.rozhlas.cz/zacina-podcast-sadlo-jak-se-zije-divkam-a-zenam-ktere-nezapadaji-do-stereotypu-8398730>

⁹²Houdek, L. Začíná podcast Hrana, série o mužské body imagi a soubojích s vlastním tělem [online]. *Radio Wave*. Dostupné z:

<https://wave.rozhlas.cz/zacina-podcast-hrana-serie-o-muzske-body-imagi-a-soubojich-s-vlastnim-telem-8600806>

⁹³Drtinová, D. *Tělo s příběhem: Ukazujeme vytahaná břicha, prsa, strie i jizvy. Po porodu je to šok* [online]. Dostupné z:

<https://video.aktualne.cz/dtv/telo-s-pribehem-ukazujeme-vytahana-bricha-strie-jizvy-jako-s/r~874ae6c2d32e11ea8972ac1f6b220ee8/>

6 Smrt jako hodnota života

V této kapitole se nachází analýza posledního motivu, který je nějakým způsobem přítomen ve větším množství sbírek. Jak jsme již uvedli ve druhé kapitole o dětství mileniálů, téma smrti se v dílech objevuje především ve spojitosti se ztrátou rodiče či prarodiče (nejvýrazněji J. Zbořil, O. Macl, M. Šťastná, A. Michalová, J. Těsnohlídek ml.). Smrt je v těchto sbírkách pojímána jako bod zvratu, který odstartuje proměnu dítěte v plně dospělého jedince, který již nemá možnost návratu do bezpečného prostoru dětství, ale musí tento prostor pro sebe a potenciálně své děti vytvořit.

Zatímco motiv smrti byl v uplynulém století často používán jako hrůzný a děsivě nevyhnutelný (obzvláště ve spojení se světovými válkami), mileniálové přistupují ke smrti smířlivěji. O smrti nevypovídají jako o něčem hrozivém, o hmatatelně přítomném nebezpečí a z důvodu věku básníků se neobjevuje ani motiv blížící se smrti a nespojuje se s bilancováním života. Spíše smrt vnímají jako již definované završení života, jako určitý spirituální zážitek, jako něco, co přináší do dnešních mělkých životů hloubku a co lidi nutí žít lépe.

V sonetu O. Hanuse s názvem *Třináctý výjev* jsme svědky výjevu umírajícího člověka, který se obrací k Panně Marii, tuto skutečnost se ale dozvídáme až emočně plochým, neutrálním konstatováním na konci: „*exitus nastal kolem sedmé k ránu*“⁹⁴, do té doby můžeme báseň interpretovat jako spirituální výjev, zjevení. s vazbou na smrt dostávají ale předchozí verše hlubší rozměr.

Dalším způsobem pojetí smrti v dílech mileniálů je upozorňování na fakt, že smrt je v dnešní společnosti pro svou neestetičnost odsunutá, neviditelná, odehrávající se za zdmi nemocnic a jiných ústavů („*estetizovat smrt / aby ji lidé přijmuli*“⁹⁵) a v důsledku toho je zážitek smrti (a s ním spojená spiritualita) lidem odepřen. v tomto kontextu pracuje se smrtí i Martin Poch ve sbírce *Jindřich Jerusalem*, jako ukázkou uvádíme úvodní báseň sbírky:

---

⁹⁴Hanus, O. (2013). *Výjevy*. Brno: Host.

⁹⁵Karásek, J. J. (2020). *Vyměřování vzdálenosti*. Nová Říše: Dobrý důvod.

*„Z popelnicových polí zavání memento mori
v zákoutí města, které sestává z náměstí
ubilo krupobití nezvaného hosta
za hřbitovní zdi orkán obnažuje pozůstatky
zetlelých hlíz těch, co přišli o své statky
za pohřebním vozem kropící vůz soli
Smuteční procesí přichází z hor
mrtvý se ve voze strachy pomočil
moč kape z rakve na zem“⁹⁶*

Lyrický subjekt v básni smrt popisuje nevypjatě, bez emocí. v básni spíše upozorňuje na všudypřítomný rozklad, kterého si nikdo nevšimá (popelnicová pole, zetlelé pozůstatky), za pohřebním vozem ještě pokračuje kropící vůz, což vyvolává kontrast mezi životem měšťanů, který jako by nic pokračuje dál, a mezi právě ukončeným životem mrtvého uvnitř vozu, jehož strachu z toho, co bude po smrti, nikdo nechce (ze strachu, co by se dozvěděl) naslouchat.

Básníci chtějí být v blízkosti smrti, protože jim to vnáší do života opravdovost, význam. Příkladem tohoto pojetí může být ukázka ze sbírky O. Macla: *„I kdyby se / mi oči měly rozkutálet, sáhnu ti rovnou do rány. a uvěřím ... ve / smrt.“*⁹⁷ a ukázka ze sbírky J. Delonga: *„až to vypadalo jako by je chtěla zabořit / do hrudního koše / a zkoušet kam až může smrt“*⁹⁸.

Mileniálové se také ptají, co po člověku zbyde a možná i lehce apelují na to, aby to, co zbyde, bylo cenné a dávalo smysl: *„smrt nám šetří znaky, / které nemusíme číst / ze sklepa jsem vytáhl / nejtěžší stránky závěti“*⁹⁹. v souvislosti s tím se navrácí téma kapitalistické společnosti a hromadění majetku, smrt v ukázce zastavuje hromadění

---

⁹⁶Poch, M. (2013). *Jindřich Jerusalem*. Praha: Dybbuk.

⁹⁷Macl, O. (2017). *Miluji svou babičku víc než mladé dívky*. Praha: Dauphin.

⁹⁸Delong, J. (2014). *Dušinec*. Opava: Perplex.

⁹⁹Svoboda, L. (2014). *Vypadáme, že máváme*. Praha: Fra.

a lyrický mluvčí ukazuje, že je v kontrastu se smrtí nepodstatné. Na stejné vlně se nese i úryvek z výše citované básně M. Pocha: „za hřbitovní zdi orkán obnažuje pozůstatky / zetlelých hlíz těch, co přišli o své statky“¹⁰⁰. v kontrastu se smrtí jsou majetky zkrátka bezcenné, vědomí smrti by tedy podle mileniálů mělo osvobodit člověka od pachtění se za majetkem a z něj plynoucím ekonomickým statutem.

V podobném duchu se smrtí zabývá i větší část sbírky J. J. Karáska *Vyměřování vzdálenosti* (oddíly „Mizení I,II,III, IV“). Každá báseň z tohoto oddílu pojednává o jedné postavě, která zmizela. v básni je osoba krátce představena skrz to, co bylo před zmizením pro osobu v životě důležité, dále je popsáno samotné zmizení, což je možné interpretovat jako smrt, ale také jako nějaké magické rozplynutí a skutečné zmizení ze světa, nebo jen jako prosté přerušení kontaktu, a báseň vždy končí tím, co po sobě zmizelý člověk zanechal nebo co mohl zažít a nezažil. Ilustračně uvádíme báseň s názvem *Eliška*:

„nechala sis u něj

všechny své věci

Eliško proč sis pro ně

za celých osmnáct dní

co ti každý den psal

nepřišla?

Eliško proč jsi křičela

a mlátila do polštářů

dokud se nevytvarovaly

do jeho tváře

uzavřená v malé místnosti

jako laboratorní myš

čekající na nový pokus

u cinkajícího telefonu

Eliško teď se bude muset prsty

kterými se tě dřív dotýkal

---

¹⁰⁰Poch, M. (2013). *Jindřich Jerusaleml. Praha: Dybbuk.*

*každé odpoledne hrabat
mezi tvými krabicemi
a hledat důvody
proč jsi zmizela
a čekat
dokud se nevrátíš
nevrátíš se“¹⁰¹.*

Mileniálští básníci zacházejí se smrtí jako s nevyhnutelnou konstantou, z ukázek se zdá, že jsou s ní smířeni a její přítomnost ve společnosti vítají. v souvislosti s otázkou, co po mně zde zůstane, přichází i otázka, jak bude smrt vnímána v budoucí společnosti, možná v době, ve které budou mileniálové staří a budou tedy svou smrt očekávat. Pavel Zajíc ve své antiutopické sbírce o společnosti ovládané penězi se k tomuto tématu dostává jako k popisu rozhovoru dvou kamarádů: „*Zkoušeli jsme i jiné formy smrti, / sdělil ti partner z kruhu nejbližších. / Budeš muset odejít, jako odešli předchozí, jiní.*“¹⁰². Naznačuje, že smrt a umírání ve společnosti přetrvá ve stejné podobě, smrt je tak univerzální, že se jen těžko může nějak proměnit, mění se jen přístup k ní.

Posledním způsobem zacházení s tímto motivem je u mileniálů jakýsi zoufalý výkřik vyjadřující vypjatost situace. Jako ukázkou uvádíme úryvek ze sbírky J. Těsnohlídka ml., pro jehož tvorbu je právě vytváření vypjatosti velmi typické: „*nejsem statečnej // na balkóně v šestém patře // měl bych se zabít*“¹⁰³ a ukázkou ze sbírky Z. Lazarové: „*Má smrt byla již definována / Zůstává otázka / Kdo mě zabil*“¹⁰⁴

---

¹⁰¹Karásek, J. J. (2020). *Vyměřování vzdálenosti*. Nová Říše: Dobrý důvod.

¹⁰²Zajíc, P. (2018). *Peníze*. Brno: Větrné mlýny.

¹⁰³Těsnohlídek, J. (2013). *Ještě je co ztratit*. Kruceburk: JT's.

¹⁰⁴Lazarová, Z. (2015). *Železná košile*. Praha: Fra.

7 Popkultura

Motivy ze současné mainstreamové kultury se v básních mileniálů objevovaly méně často než bylo před započítím analýzy očekáváno. v porovnání s tématem dětství a konfrontace s dospělostí, které se objevilo celkem ve zhruba třech čtvrtinách sbírek, se motivy související se soudobou kulturou nacházejí ve sbírkách často spíše sporadicky, bez vazby na hlubší sdělení. Slouží jako dokreslení atmosféry, nebo jako stavební kameny jiného tématu (nejčastěji souvisejícího s kapitalistickou společností, reklamou, masmédií apod.).

Příkladem takového použití může být úryvek z básně *Štěpáne Šafránku* ze sbírky *Jindřich Jerusalem* od Martina Pocha:

„Na počátku věků

měl jsem sen

slepičí mozeček

o velikosti kosmu

Pak velký tetřev

Mattoni na poli

úlitba múze

zmatení langue

A nohy borhyové

v potu tváře

jako příslovečný

receptář práce a dní

...

V sadě skví se ateisté

carpe diem zní Palladiem

společnost mrtvých básníků

a sirény sanitek

Na konci věků
Prométheova játra
tvrdá měna –
rádio Blaník

...

Ještě poučení:
uved'te vejce
do bodu varu
*ora et labora*¹⁰⁵

V ukázce nacházíme odkaz na poutače ve tvaru orla, které společnost Mattoni umístila na české dálnice, aby svou značku dostala lépe do podvědomí konzumentů. Zmiňuje se slavná moderátorka televizního kanálu, který je znám pro své zaměření na mainstreamového diváka, pořad *Receptář* konkurenčního kanálu i rádio zaměřené na běžné posluchače. Báseň je rámována motivem vejce, což odkazuje na známou scénu z filmu *Jak svět přichází o básníky*, ve které hlavní postava, Štěpán Šafránek, připravuje pro svou vyvolenou několikachodové menu sestávající z různých variací vaječných jídel. v básni také nalzáme část textu státní hymny, odkaz na českou společnost, která je známá svým ateismem a vlastenectvím¹⁰⁶ ve spojení s pražským nákupním centrem *Palladium*. Skrze popkulturní odkazy je tak v básni kritizován konzumerismus a zpětně tedy i kapitalismus, společenské zřízení, které je na konzumerismu založeno).

L. Svoboda ve své sbírce *Vypadáme, že máváme* používá popkulturní motivy pouze pro dokreslení atmosféry, zkonkrétnění doby, ve které je báseň napsána: „*pak černý čaj pigi jako smrt*¹⁰⁷, „*krátkou / tužkou / z ikey / nákupní seznam / píšu ti:*¹⁰⁸. Podobně, avšak převráceně s tímto motivem zachází i A. Stančáková: „...*Velká prodavačka v tričku*

---

¹⁰⁵Poch, M. (2013). *Jindřich Jerusalem*. Praha: Dybbuk.

¹⁰⁶Raus, D. *Češi a ateismus* [online]. Český Rozhlas. Dostupné z: <https://temata.rozhlas.cz/cesi-a-ateismus-8013443>

¹⁰⁷Svoboda, L. (2014). *Vypadáme, že máváme*. Praha: Fra.

¹⁰⁸Svoboda, L. (2014). *Vypadáme, že máváme*. Praha: Fra.

s logem /product placement/...¹⁰⁹, která místo, aby do své básně umístila na tričko prodavačky konkrétní logo (a tím ukotvila báseň v čase), používá pouze univerzální pojem pro umístění nějaké značky.

S popkulturními motivy pracuje také Pavel Zajíc: „*Oltář sestavujeme sami. / Ve jménu tmavých dnešků, / líbej mě, rostlinná prvorodičko, / ku slávě nejsvětějších zítřků, křížových cest, / šroubováků / v modro-zlatém suknu, / madonna ikea tetovaná*“¹¹⁰ a Ema Kausc: „*prohnat plícemi závan ikey a severu / nechat tak pokojové soby brázdit si / cestu letním ránem*“¹¹¹

Pozoruhodné je, že byl při analýze ve sbírkách nalezen 3x motiv *IKEA*, světového obchodního giganta s nábytkem. v porovnání s faktem, že se jiný popkulturní motiv spíše neopakoval, je na místě klást si otázku, proč mileniálové používají pro zobrazení současné popkultury motiv zrovna tohoto obchodního domu. Je možné, že to nějak souvisí s tím, že většina českých domácností má alespoň jeden výrobek z *IKEA*, je to tedy dobře známá značka, která je díky svému jednoduchému designu výrobků a snaze o co nejpříjemnější zákaznický zážitek z nakupování považována za ikonicky úspěšnou¹¹². Dokonce je podle této značky pojmenován i psychologický jev – tzv. *IKEA efekt*¹¹³, který ukazuje, že pokud si člověk sám výrobek sestaví, přisuzuje mu větší hodnotu bez ohledu na jeho reálnou hodnotu („*Oltář sestavujeme sami.*“¹¹⁴). Obchodní úspěšnost *IKEA* je zkrátka extrémně viditelná¹¹⁵ a značka tedy slouží mileniálským autorům a autorkám jako symbol konzumerismu a kapitalismu.

---

¹⁰⁹Stančáková, A. (2014). *Co s tím*. Praha: Petr Štengl.

¹¹⁰Zajíc, P. (2018). *Peníze*. Brno: Větrné mlýny.

¹¹¹Kausc, E. (2017). *Cykly*. Brno: Šimon Ryšavý.

¹¹²Clifford, C., 2019. Meatballs and DIY bookcases: The psychology behind Ikea's iconic success. CNBC, [online]. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2019/10/05/psychology-behind-ikeas-hugesuccess.html>

¹¹³Norton, M. I., Mochon, D., & Ariely, D. (2012). The IKEA effect: When labor leads to love. *Journal of consumer psychology*, 22(3), 453-460.

¹¹⁴Zajíc, P. (2018). *Peníze*. Brno: Větrné mlýny.

¹¹⁵Dokonce tak, že existuje kniha, která se všechny marketingové strategie *IKEA* snaží rozkrýt – Garvey, P. (2017). *Unpacking IKEA: Swedish Design for the Purchasing Masses* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315760704>

8 Zvířata

Zvířecí motivy se ve většině sbírek, které byly jsou předmětem této analýzy, neobjevují. v některých sbírkách jsou však natolik důležité, že dává smysl je do práce zařadit. Zvířecí motivy nejsou v poezii ničím novým, převratným, objevují se napříč literárními dějinami v různých podobách (motivy ptáků v *Máji*, motiv raněného koně u F. Šrámka, motiv mrtvého zvířete u J. Skácela a mnohé další). Není tedy nijak zvláštní, pokud se zvířecí motivy objevují i ve sbírkách mileniálů.

Nejkomplexněji se zvířecími motivy zachází Z. Lazarová ve sbírce *Železná košile*. Celá tato sbírka je jimi různě protkaná, nejčastěji jsou použity jako odkaz na nějakou typickou vlastnost zvířete: „*Dokud se ti nezprotivím / jako kukačce / představa jejího vlastního vejce*“¹¹⁶, či na nějaké ustálené spojení (báseň s názvem *Zaječí úmysly*, jejímž tématem je útěk). Někdy je zvířecí motiv použit hravěji s ironickým podtextem nebo s vedlejším sdělením, které na něj navazuje: „*Když říkám člověk / mám na mysli opici*“¹¹⁷, v této ukázce je poukazováno na lidský původ a možná i lehce naznačeno, že ač se lidé staví do pozice vládnoucího druhu, někdy se chovají hloupě, jako opice. Často dochází k míchání sloves, která jsou typická pro jeden druh zvířete (zatnou tipec pro ptáky, oholit spíše pro savce) se zvířetem, pro které toto sloveso typické není (pes, papoušek): „*Nebo si doma ohol papouška*“¹¹⁸ a „*Nikdy jsi hořícího psa nepohladil / raději jsi mu zatnul tipec*“¹¹⁹. Tuto ukázkou je možné také interpretovat jako kritiku lidského chování, přehlížení problémů, umlčování někoho místo naslouchání. Často je ke zvířeti připojen i přívlastek, který není v češtině běžně používán a slouží pouze pro podtržení vyznění básně: „*Cyklická liška se počíná u samého ohonu*“¹²⁰, „*Odlákej vlka pozornosti / nechej ho vyletět z kůže*“¹²¹, „*Ó velký raku věčnosti / Krabe / Podmořský pavouku boží prozřetelnosti*“¹²². Zhruba uprostřed sbírky je v básni *Věn ze stínu* popisováno nastupování zvířat na Noemovu archu.

---

¹¹⁶Lazarová, Z. (2015). *Železná košile*. Praha: Fra.

¹¹⁷Lazarová, Z. (2015). *Železná košile*. Praha: Fra.

¹¹⁸Lazarová, Z. (2015). *Železná košile*. Praha: Fra.

¹¹⁹Lazarová, Z. (2015). *Železná košile*. Praha: Fra.

¹²⁰Lazarová, Z. (2015). *Železná košile*. Praha: Fra.

¹²¹Lazarová, Z. (2015). *Železná košile*. Praha: Fra.

¹²²Lazarová, Z. (2015). *Železná košile*. Praha: Fra.

Skrz tento klíč je možné sbírku vnímat jako snahu o očistu od špatných lidských vlastností, které jsou ve sbírce nejdříve představeny, následně kritizovány a rozebírány, až jsou nakonec podobně jako lidé při potopě světa spláchnuty (báseň *Zkamenělé slunce*). Všechny tyto fáze probíhají za přítomnosti mnohých zvířecích a biblických motivů. Z hlediska kompozice a práce s motivy, které přesahují jednotlivé básně a rafinovaně se táhnou celou sbírkou, vyniká tato sbírka mezi ostatními.

Podobně se zvířecími motivy zachází i Klára Goldstein ve sbírce *Milíře*. Jednak používá zvířecí motivy pro popis krajiny, atmosféry: „*srst soumraku / se drsně otírá*“¹²³, „*že sen se zužuje / do vraného jitra*“¹²⁴ a jednak také stejně jako Z. Lazarová používá část těla zvířete ve spojení s něčím, co k této části v češtině neladí: „*vraní dlaň / vytleskává zimu*“¹²⁵. a stejně jako Lazarová si Goldstein hraje s různými významy některých názvů zvířat v češtině, někdy jej dokonce převrátí dvakrát, například poprvé jako odkaz na známý druh uzlu: „*kravata hozená na křeslo vytváří dračí / smyčku*“¹²⁶ a podruhé hned v názvu následující básně (*pouštění draka*). v oddílu „*milíře/girnberg*“ používá zvířecí motivy pro podtržení atmosféry vesnice: „*vzpomínáš, že před senikem štěkávali psi*“¹²⁷, „*dům plný rukou / zalyká se vedrem / bzučí mouchy*“¹²⁸, objevuje se i odkaz na B. Reynka a jeho motiv vlaštovky: „*vlaštovky bolí pod křídlem / velepišeň drátů skomírá*“¹²⁹. v oddílu s názvem „*reportáž / město – lhostejnost /*“ používá zvířecí motivy pro dokreslení městského koloritu ve spojení se sdělením, pro které je město vhodnou ilustrační kulisou. V básni, ze které pochází následující ukázka, skrze paradoxní blízkost pichlavých dikobrazů poukazuje na vzdálenost a odcizenost lidí ve velkých městech: „*jedenáctka odjíždí směr zoo / kde nádherní dikobrazové / třou líc o sousedovu / vidí se jako v zrcadle / nezastavit se u nich / znamená ignorovat zásadní argument / pospolitosti*“¹³⁰. Kontrast zvířecí něhy a nevinnosti s lidskou nevlídností a odcizením používá K. Goldstein ve sbírce

---

¹²³Goldstein, K. (2016). *Milíře*. Brno: Weles.

¹²⁴Goldstein, K. (2016). *Milíře*. Brno: Weles.

¹²⁵Goldstein, K. (2016). *Milíře*. Brno: Weles.

¹²⁶Goldstein, K. (2016). *Milíře*. Brno: Weles.

¹²⁷Goldstein, K. (2016). *Milíře*. Brno: Weles.

¹²⁸Goldstein, K. (2016). *Milíře*. Brno: Weles.

¹²⁹Goldstein, K. (2016). *Milíře*. Brno: Weles.

¹³⁰Goldstein, K. (2016). *Milíře*. Brno: Weles.

velmi často, jako zástupce těchto vlastností volí například srnu: „*poprvé / stojí v bráně do zahrady / srna / a ani ji nepozveš dál*“¹³¹ nebo psa: „*donese se ti / něco o lítosti / že ani psí něha / tak nekouše*“¹³². Motiv psa používá autorka opakovaně v různých, ale vždy pozitivních kontextech, v závěrečné básni sbírky s názvem *či jsou to kroky* tento motiv vyvrcholí v podobě střetu nevinného zvířete s lidským znakem technického pokroku, který se ale v rukou chybných lidí stává nebezpečným: „*Nikdy se nedívali z okna ve chvíli / kdy auto dole na ulici porazilo psa*“¹³³.

Další sbírkou, která pracuje se zvířecími motivy, je sbírka P. Zajíce *Peníze*. Předzvěstí užití zvířecích motivů může být už i obálka sbírky, na které je vyobrazena liška a srnka. Jak bylo již uvedeno v kapitole č. 3, sbírka *Peníze* pojednává o budoucí postapokalyptické společnosti, která je celá založena na penězích a mimoděk skrz zvířecí motivy hledá pozici zvířat v této společnosti. Částečně je v básních naznačeno, že by zvířata mohla sloužit dále formou užitku (a být tedy otroky), možná jako válečná zvířata: „*Nedostatek hořčíku tě degradoval na úroveň / jiných polních zvířat. / Z úřadu posílají nové uniformy, boty, / brašnu. Lvíce se před obědem nesnesitelně lísá / a přede, až koruny chrastí*“¹³⁴ nebo: „*Ale... lišky také žijí v zajetí, milují je stejně jako tebe.*“¹³⁵ Zvířata jsou dále ve sbírce použita k běžným básnickým přirovnáním: „*Jednou si tě vdám. Je to lepší než / neměřitelně milovat. (Říkal ti / jak psovi /)*“¹³⁶.

Jiným způsobem ke zvířecím motivům přistupuje ve sbírce *Pod dlažbou* J. Škrob. Nejčastěji se objevuje motiv havrana, případně krkavce, oba motivy odkazují na báseň E. A. Poea: „*naše bolesti / jsou krkavci / co nám sedí / na ramenou*“¹³⁷, krkavec je zde stejně jako v básni *Havran* pojímán jako navždy usídlená připomínka bolesti. v básni *Darknet* se pak objevuje již motiv přímo havrana jako (ne)přítele, jediného společníka osamocněného básníka, kterému havranova společnost však neprospívá, nepřináší naději:

---

¹³¹Goldstein, K. (2016). *Milíře*. Brno: Weles.

¹³²Goldstein, K. (2016). *Milíře*. Brno: Weles.

¹³³Goldstein, K. (2016). *Milíře*. Brno: Weles.

¹³⁴Zajíc, P. (2018). *Peníze*. Brno: Větrné mlýny.

¹³⁵Zajíc, P. (2018). *Peníze*. Brno: Větrné mlýny.

¹³⁶Zajíc, P. (2018). *Peníze*. Brno: Větrné mlýny.

¹³⁷Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

„*můj přítel havran / nevěří na světlo*“¹³⁸. Nalézáme zde i nepřímý odkaz na slavný havranův výrok z Poeovy básně: „*můj přítel havran / to už dávno vzdal / a posmívá se*“¹³⁹. s motivem havrana pracuje Jan Škrob ve sbírce také převráceně, k černému havranovi, který jako by do sebe v Poeově básni pohlcoval světlo a tím i vyrušil okolní barvy, připojuje červenou barvu, aby báseň a její sdělení evokovalo požár (toto lze odvodit z dalších motivů, např. motiv koně v plamenech), a působilo tak urgentněji, dramatičtěji: „*moje duše je rudý havran*“¹⁴⁰. v této básni následně motiv havrana – přítele variuje motivem vlka přítele, k němuž připojuje asociace, které jsou běžně s vlky spojovány: „*můj přítel vlk / se probouzí pozdě*“¹⁴¹ a poté motiv ještě jednou převrátí v motiv krahujce, elegantního, dravého ptáka, často užívaného pro označení družiny ve skautství, a tedy spojeného spíše s lidskými ctnostmi, kterého staví do konfliktu s neřestmi lyrického subjektu: „*můj přítel krahujec mi vyčítá / že umím jen pít a nadávat*“¹⁴². Škrob dále ještě pracuje s motivem koně (malý kůň, splašený kůň, kůň v plamenech). Kůň je představitelem válečného zvířete, na kterém jezdili vojáci do boje, v minulosti také představoval dopravní prostředek, čímž se stal pro člověka velmi důležitým zvířetem, téměř až přítelem, neboť svého jezdce doprovázel na cestách. Koně také můžeme spojit s biblickým motivem čtyř jezdců apokalypsy, které přinášejí hříšným lidem na Zemi mor, válku, hladomor a smrt. Motiv koně ve sbírce Jana Škroba lze interpretovat s odkazem na motiv čtyř jezdců. Zvířecí motiv také používá pro definování své tvorby: „*tohle není opravdová báseň / je to jen modlitba / křik raněného zvířete*“¹⁴³. Tuto ukázkou lze interpretovat v kontextu sbírky jako jednak určité vysvětlení, jak tvorba figuruje v autorově životě, jak autor tvorbu vnímá (jako modlitbu), nebo také jako odkaz na fakt, že básníci ve své tvorbě odrážejí stav společnosti a poukazují na její slabá místa, jsou raněni neduhy společnosti a o svém zranění v básních vypovídají.

---

¹³⁸Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

¹³⁹Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

¹⁴⁰Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

¹⁴¹Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

¹⁴²Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

¹⁴³Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

9 Forma

V poslední kapitole této práce se budeme zabývat formální stránkou mileniálské poezie. Zaměříme se na formální analýzu z grafického hlediska (interpunkce, velká písmena) a z hlediska básnických kategorií (metrum, verše, strofy, rýmy). Kombinace těchto přístupů nabízí celkový pohled na básnickou tvorbu a napomůže ke zjištění a popsání všeobecných formálních tendencí ve tvorbě mileniálů.

Z hlediska interpunkce a psaní velkých a malých písmen není v poezii nové, že se tato pravidla nedodržují a schválně porušují. Tento dlouhodobý trend se samozřejmě nevyhýbá ani poezii mileniálů. v polovině zkoumaných sbírek chybí interpunkce zcela a její funkci buď přebírá zalamování výpovědí do veršů, nebo je tato funkce zcela absentní a vytváří tak pocit nejednoznačnosti a neohraničenosti sdělení. Objevují se různé kombinace užití interpunkce, například pouze důsledné používání čárek, ale nepoužívání teček a velkých písmen, nebo naopak používání teček a nepoužívání čárek (DeLong). Častěji se objevuje užívání velkých písmen bez interpunkce (např. Karásek, Horynová, Torčík, Lazarová, Poch, Goldstein, Šťastná), jako by i bez tečky právě díky velkému písmenu na začátku slova bylo evidentní, že začíná nová výpověď a nebylo potřeba tuto skutečnost dvojitě ohraničovat a zatěžovat tak báseň dalšími znaky. Méně často se objevuje tradičnější forma označování velkých písmen na začátku věty ve spojení s interpunkcí (např. Macura, Nemček, Šmejkalová, Zajíc, Macl, Hájek).

Velmi přesně pracuje s interpunkcí a velkými písmeny Alžběta Luňáčková. v její sbírce je každá výpověď nezalomená, pečlivě ohraničená interpunkcí a umístěná v jednom verši. Celá sbírka tak kompaktně drží u sebe a jednotlivá sdělení jsou v ní jasně formulována, číší z ní snaha o srozumitelnost a jasnost sdělení. Jednotlivé verše se nerozpadají do podivných mnohoznačností, které v básních vlají a jejichž ukotvení zůstává na čtenáři. Absolutním opakem tohoto přístupu je sbírka J. Těsnohlídka mladšího, ve které je formální stránka silně narušena a znovu specifickým způsobem vystavěna navzdory obvyklým konvencím. Jednotlivé výpovědi nejsou nijak členěny pomocí interpunkce, či velkých písmen, jsou nelogicky přerušeny uprostřed, rozlámány na co nejmenší kousky,

kteřé v sobě ještě mohou nést nějaké významy, a zalomeny do veršů, které se pohybují ve všech pozicích stránky (vlevo, vpravo, uprostřed). Celá sbírka formálně ndrží u sebe podobně jako u sebe ndrží nitro lyrického subjektu, rozervance, který vypovídá skrze své prožitky o stavu společnosti.

Těsnohlídkova sbírka se mezi ostatními sbírkami vymyká užitím prvků obecné češtiny, a tedy nespisovného jazyka (např. název básně *dva z těch smutnejch lidí*), v ostatních sbírkách je použit téměř výhradně jazyk spisovný. Pokud už je použitý jazyk nespisovný, je to v přímě řeči, která je v básni citována (Macl, Michalová). Z hlediska jazyka se objevují vybroušené sbírky se složitými jazykovými obraty (např. Hanus - *Výjevy*), ale častěji také sbírky s civilnějším jazykem, který postrádá básnickou velkolepost (Macl, Karásek, Nemček).

Výraznou tendencí je v poezii mileniálů absence básnických atributů, především pravidelného metra. Ze všech sbírek se v rámci jasné metrické struktury profiluje pouze sbírka *Výjevy* O. Hanuse, která také jako jedna z mála pracuje s určitým básnickým útvarem (sonetem). v dalších sbírkách (Macura, Šmejkalová, Poch, Melichar, Hájek, Svoboda) je zřejmé, že v několika málo básních se metrum používá pro zdůraznění, či podtržení sdělení.

Ruku v ruce s absencí pravidelného metra jde i neuspořádání básní do tradičních básnických forem typu sonet, limerik, balada, romance, epos, poema atd. v tomto ohledu vyniká již výše zmíněná sbírka *Výjevy*, která je z většiny tvořena právě sonety o dvou čtyřverších a dvou trojverších. Sonet se také objevuje ve sbírce L. Svobody *Vypadáme, že máváme*. Všechny básně ve sbírkách, které byly podrobeny analýze, jsou lyrického žánru, neobjevuje se žádný lyrickoepický ani epický žánr. Speciální místo má mezi básněmi sbírka L. Slezáka s názvem *Mount Anne*, která je jako jediná formálně poémou, čili lyrickoepickou skladbou většího rozsahu. Ačkoli byla v roce 2020 nominována na Cenu Jiřího Orteny, a měla by tím pádem spadat do výběru analyzovaných básní, byla tato sbírka pro svou vyčnívající formu ze seznamu analyzovaných titulů již na začátku vyřazena. Mezi básněmi ještě formálně vyniká báseň J. Škroba *Moskva*, jejíž uspořádání nápadně

připomíná žánr pásma a báseň téhož autora s názvem *Darknet*, která svým rozsahem, spojením volných asociací a opakujícím se refrénem, který je variován, připomíná Nezvalovu báseň *Edison*. Zatímco všechny ostatní básně málokdy přesáhnou svým rozsahem stránku či dvě, tyto dvě básně se táhnou přes stránek několik a tímto svým rozsahem a žánrem pásma mezi ostatními básněmi vynikají.

Z hlediska struktury verše je většina básní psána volným veršem, jakožto protipólem verše metrického.¹⁴⁴ Podle Peterkova rozdělení převažuje verš krátký (Těsnohlídek, Delong, Kausc, Poch, Lazarová, Šťastná) a objevuje se také verš dlouhý (Macl). v sonetech O. Hanuse a L. Svobody se objevuje rým sdružený a střídavý. Jinak se v podstatě v básních pravidelné rýmování neobjevuje.

Z analýzy celkově vyplynulo, že ačkoli autoři věnují více pozornosti tomu, aby formu narušili, před tím, aby ji využili ku prospěchu vyznění básně. Zároveň tato jejich snaha ani neústí v jakoukoliv inovaci. Užívají nebo v některých případech nadužívají techniky známé již ze 20. století (zalamování do veršů uprostřed sdělení pro zdůraznění, absence ustálené formy, volný verš, chybějící interpunkce a velká písmena). Vnímáme tuto skutečnost jako zásadní nedostatek zkoumané kategorie poezie, který ovšem pravděpodobně plyne také z nízkého věku autorů a je možné, že se v budoucnu někteří autoři k zajímavějšímu formálnímu zpracování dostanou. Sdělení jakkoli závažné a hluboké, předávané ať už v jednom případě skrze promyšlené básnické obrazy, či v druhém běžným civilním jazykem, působí bez patřičné struktury a formy (která může být definována např. metrem, počtem veršů apod) obyčejně a ke čtenáři možná právě proto téměř nedoléhá, čímž ztrácí svou pozici na vrcholu literatury. Někteří básníci si tuto skutečnost uvědomují a ústy svého lyrického mluvčího (nikoli v zařazení a prezentaci své sbírky, stylu psaní atd.) se distancují od skutečného básnictví a staví svou tvorbu do role terapeutické výpovědi. Ilustrací může být již výše použitá ukázka ze sbírky J. Škroba: „*tohle není opravdová báseň / je to jen modlitba / křik raněného zvířete*“¹⁴⁵. Toto sdělení ovšem mileniálské autory nestaví mimo linii následníků české básnické literární tradice

---

¹⁴⁴Peterka, J. (2007). *Teorie literatury pro učitele* (3. vyd). Jíloviště, s. 176

¹⁴⁵Škrob, J. J. (2016). *Pod dlažbou*. Benešov: EMAN.

(ostatně se někteří svými motivy k této tradici hlásí) a nemůže tím pádem tento úpadek formy ospravedlnit.

Závěr

Z celého souboru 25 zkoumaných sbírek odpovídalo 21 alespoň částečně většině výše načrtnutých rysů, tj. obsahovaly zmiňované motivy a témata, byly z části angažované, působily na čtenáře přímými či nepřímými sděleními o současné společnosti. Zbylé 4 sbírky do tohoto obrazu nezapadaly. Jednalo se o sbírku *Schýlené tělo* od Dominika Melichara, *Milíře* od Kláry Goldstein, *Naživo* od Kláry Šmejkalové a *Rhizomy* od Marka Torčíka. Tyto sbírky se od ostatních odlišovaly vysokou obrazností a tím, že se nesnažily horečně čtenáře upozorňovat na společenské problémy. Básně z těchto sbírek především hledají esenci estetická okamžiku a působí na čtenáře v dojmech, které si z obrazů v nich obsažených může vytvořit.

Právě protože si poezie mileniálů angažovaně všímá problémů kapitalistické společnosti, je poměrně překvapivé, že se ve větší míře neobjevuje tematika tzv. environmentálního žalu. Místy se objeví drobné povzdechnutí nad postaveným nákupním centrem nebo nad rekonstrukcí historické budovy za pomoci polystyrenového zateplení, ale globální klimatická změna je, zdá se, pro poezii mileniálů v této dekádě tématem okrajovým a připadá až další nastupující generaci, tzv. generaci Z (která věkově odpovídá známé aktivistce Gretě Thunberg nebo členům především středoškolského hnutí Fridays for Future¹⁴⁶). Podobně je to i s tématem sociálních sítí, které bylo v celé skupině sbírek nalezeno pouze dvakrát a v obou případech se jednalo spíše o okrajové téma, které korespondovalo s celkovým vyzněním básně.

Podíváme-li se na motivy a následně z nich plynoucí témata, která jsou v textech mileniálů obsažena, obecně zjišťujeme, že mileniálové o sobě často vypovídají jako o obětech traumatu. Ať už je to trauma z dětství, kterého se na svém dítěti s různou měrou škodlivosti dopouští každý rodič, nebo trauma ze smrti rodiče vedoucí k ukončení dětství a rychlému dospění. v souvislosti s tím se objevuje téma pošramoceného vztahu k vlastnímu tělu, ke kterému po prvotní fázi propadu hledají v pozdních letech dekady

---

¹⁴⁶Fridays for Future [online]. Dostupné z: <https://fridaysforfuture.cz/o-nas/>

mileniálové zpátky cestu. Poměrně jasně identifikují jako příčinu svého traumatu konzumní společnost založenou na kapitalismu. Za trauma z dětství tedy vlastně nemůže konkrétní rodina nebo rodiče, ale společnost, která rodiče dovedla k chování, které mělo na mileniálské dítě vliv, podobná je i argumentace mileniálů ohledně vztahu k vlastnímu tělu, který je silně ovlivněn médii a reklamou, které jsou zase ovládány ve prospěch zisku, čili kapitalistickou podstatou společnosti.

Z pohledu mileniálů kapitalismus společnost poškozují a špiní a děje se tak všude, kam se dostane. Ovlivňuje vztah společnosti ke křesťanství, které v kapitalistické společnosti ztrácí na vlivu. Vytváří podivné prostředí, ve kterém má člověk bližší vztah k obchodnímu domu s nábytkem než ke svému sousedovi. Mileniálové o této situaci vypovídají. Jejich výpověď má někdy charakter terapeutické výpovědi a někdy zkrátka jen zoufalého výkřiku, bolestivého volání raněné duše. Co však jejich poezie v uplynulé dekádě nenabízí, je řešení, kudy z této situace ven. v některých sbírkách se varuje a volá po katarzi společnosti, ale to jako návrh řešení nestačí. Básně celkově vyznívají beznadějně a bezvýhodně. Možná, že úkolem poezie není nalézat a nabízet tato řešení. Básně mileniálů z uplynulé dekády a v nich obsažený estetický popis situace mohou sloužit jako podklad pro sebereflexi čtenáře, který textem zasažen uvidí nové skutečnosti a uvědomění si své bolesti, jejichž řešení začne aktivně ve světě hledat.

Seznam použitých informačních zdrojů

Primární zdroje:

- Buddeus, O. (2011). 55 007 znaků včetně mezer. Praha: Petr Štengl.
- Delong, J. (2014). Dušinec. Opava: Perplex.
- Goldstein, K. (2016). *Milíře*. Brno: Weles.
- Hájek, J. (2017). Sut' [online]. Praha: Městská knihovna v Praze. Dostupné z: <https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/32/95/57/sut.pdf>
- Hanus, O. (2013). Výjevy. Brno: Host.
- Karásek, J. J. (2020). Vyměřování vzdálenosti. Nová Říše: Dobrý důvod.
- Kause, E. (2017). Cykly. Brno: Šimon Ryšavý.
- Lazarová, Z. (2015). Železná košile. Praha: Fra.
- Luňáčková, A. (2020). Pravý úhel. Brno: Host.
- Macl, O. (2017). Miluji svou babičku víc než mladé dívky. v Praze: Dauphin.
- Macura, O. (2013). Sklo. Brno: Host.
- Melichar, D. (2016). *Schýlené tělo*. Praha: Dauphin.
- Michalová, A. (2014). Zřetelně nevyprávíš. Praha: Fra.
- Nemček, J. (2016). Proluka. v Opavě: Perplex.
- Poch, M. (2013). Jindřich Jerusalem. Praha: Dybbuk.
- Stančáková, A. (2014). Co s tím. Praha: Petr Štengl.
- Svoboda, L. (2014). Vypadáme, že máváme. Praha: Fra.
- Šťastná, M., Interiéry (2017) [online]. v MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze. Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/32/95/82/interiery.pdf>.
- Škrob, J. J. (2016). Pod dlažbou. Benešov: EMAN.

Šmejkalová K. (2014). Naživo. Brno: Šimon Ryšavý.

Těsnohlídek, J. (2013). Ještě je co ztratit. Kruceburk: JT's.

Torčík, M. (2016). *Rhizomy*. Brno: Šimon Ryšavý.

Zajíc, P. (2018). Peníze. Brno: Větrné mlýny.

Zbořil, J. (2013). Podolí. Brno: Host.

Sekundární zdroje:

Ahmedová, R. Začíná podcast Sádlo. Jak se žije dívkám a ženám, které nezapadají do stereotypů štíhlé krásy? [online]. Radio Wave. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/zacina-podcast-sadlo-jak-se-zije-divkam-a-zenam-ktere-nezapadaji-do-stereotypu-8398730>

Brown, A. (2021). Growing share of childless adults in US don't expect to ever have children.

Brukner, J., & Filip, J. (1968). *Větší poetický slovník*. Praha: Československý spisovatel.

Břešťan, R. (2021). Mladá generace se zajímá o zážitky, nechce se upozadit, neslouží, stýská si prezident svazu lázní Eduard Bláha [Online]. *Český Rozhlas Plus*. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/mlada-generace-se-zajima-o-zazitky-nechce-se-upozadit-neslouzi-styska-si-8489682>

Clifford, C., 2019. Meatballs and DIY bookcases: The psychology behind Ikea's iconic success. CNBC, [online]. Dostupné z: <https://www.cnn.com/2019/10/05/psychology-behind-ikeas-hugesuccess.html>

Drtinová, D. Tělo s příběhem: Ukazujeme vytahaná břicha, prsa, strie i jizvy. Po porodu je to šok [online]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/telo-s-pribehem-ukazujeme-vytahana-bricha-strie-jizvy-jako-s/r~874ae6c2d32e11ea8972ac1f6b220ee8/>

Fridays for Future [online]. Dostupné z: <https://fridaysforfuture.cz/o-nas/>

Garvey, P. (2017). *Unpacking IKEA: Swedish Design for the Purchasing Masses* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315760704>

Houdek, L. Začíná podcast Hrana, série o mužské body imagi a soubojích s vlastním tělem [online]. Radio Wave. Dostupné z:

<https://wave.rozhlas.cz/zacina-podcast-hrana-serie-o-muzske-body-imagi-a-soubojich-s-vlastnim-telem-8600806>

Kubátová, J., & Kukulková, A. (2013). *Interkulturní rozdíly v pracovní motivaci generace Y: příklad České republiky a Francie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

LOCIKA - centrum pro děti ohrožené domácím násilím. In: Facebook [online]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/centrumlocika/photos/a.869385989788799/4927673383960019>

Lux, M., Sunega, P., & Kubala, P. (2021). *Tisková zpráva k online tiskové konferenci „Dráhy bydlení mileniálů“ konané 18. 2. 2021 v rámci Strategie AV 21*. Praha.

Norton, M. I., Mochon, D., & Ariely, D. (2012). The IKEA effect: When labor leads to love. *Journal of consumer psychology*, 22(3), 453-460.

Peterka, J. (2007). *Teorie literatury pro učitele* (3. vyd). Jiloviště.

Piorecký K. *Romantismus poučených snů (Metamodernismy v současné české poezii)* [online]. (2021). Tvar: Občasník Živé Literatury, 2021(16). Dostupné z: <https://itvar.cz/romantismus-poucenych-snu-metamodernismy-v-soucasne-ceske-poezii>

Půbal, K., & Pavlas, M. Sdílená ekonomika a její potenciál [online] Romantismus poučených snů (Metamodernismy v současné české poezii) . *Sdělovací Technika: Telekomunikace, Elektronika, Multimedia*. , 2018. Dostupné z: https://www.cbcsd.cz/wp-content/uploads/2018/04/Sde%CC%8Clovaci%CC%81-technika-duben-2018_str19.pdf

Rauch, J. (November 2018). "Generation next, Millennials will outnumber baby-boomers in 2019". *The Economist*.

Raus, D. *Češi a ateismus* [online]. Český Rozhlas. Dostupné z: <https://temata.rozhlas.cz/cesi-a-ateismus-8013443>

Senft, L. (2019). Jsme vyhořelá generace – díky za to! [Online]. *A2Larm*. Retrieved from <https://a2larm.cz/2019/01/jsme-vyhorela-generace-diky-za-to/>

Vodička, F. (1994). *Počátky krásné prózy novočeské: Příspěvek k literárním dějinám doby Jungmannovy*. Praha.

Žilka, T. (1987). *Poetický slovník* (2. dopl. vyd.). Bratislava: Tatran.

